

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1881. Första Kammaren. N:o 3.

Tisdagen den 25 Januari.

Kammaren sammanträdde kl. $\frac{1}{2}$ 12 f. m. och dess förhandlingar leddes af Herr vice Talmannen.

Justerades protokollen för den 17 och 18 i denna månad.

Grefve *Lagerberg* tillkännagaf, att han infunnit sig för att deltaga i riksdagsgöromålen.

Herr Statsrådet *Lovén* aflemnade Kongl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen, nemligen:

1:o med förslag till förordning om tjuguarig häfd jemte andra dermed sammanhängande författningar;

2:o om antagande af en författning angående offentlighet vid underdomstolarne;

3:o angående sammanförande af stamholländeri- och stam-schäferi-fonderna till en gemensam fond under benämning Fonden för svenska hornboskaps- och fårafvelns förädling;

4:o i fråga om ändring i bestämmelserna angående bildandet af reparationsfonden för Hjelmare kanal- och slussverk; samt

5:o angående beviljande af anslag till fullbordande af Halmstad—Jönköpings jernvägsaktiebolags jernväg mellan Halmstad och Nässjö;

afvensom Kongl. Maj:ts nådiga skrivelser till Riksdagen:

1:o i anledning af en vid sist förflutna riksdag beslutad lagförändring; och

2:o angående förordnande af en statsrådsledamot att utöfva den befattning med riksdagsärenden, som enligt § 46 af Riksdagsordningen tillkommer en ledamot af Statsrådet.

Herr vice Talmannen mottog dessa handlingar med förklarande att de Kongl. propositionerna skulle af Kammaren i grundlagsenlig ordning behandlas.

*Statsregle-
ringsproposi-
tionen.*

Föredrogs Kongl. Maj:ts den 19 i denna månad bordlagda nådiga proposition angående statsverkets tillstånd och behof.

Friherre Klinckowström: Innan jag börjar med de anmärkingar, jag har att göra vid Kongl. Maj:ts nu föreliggande proposition, är det mig en pligt att med tacksamhet erkänna de bemödanden, regeringen visat, beträffande denna proposition, såväl hvad formen angår som i sak. Vi hafva alla sett, att i formellt hänseende den Kongl. propositionen är tydligare, klarare och bestämdare än med föregående statsregleringspropositioner varit förhållandet, hvilket gör det möjligt, för äfven den mindre försigkomne, att kunna leta sig fram genom dess labyrint. Det hade dock varit önskligt och till stor lättnad ledande, om vederbörande departementschef, till hvars försorg uppställningen af den Kongl. propositionen varit öfverlemnad, hade velat för *hvarje* i propositionen förekommande anslag med siffror utmärka, hvarest motiven derför vore att återfinna i departementschefens föredragning; men det är en förändring, som — om min anmärkning erkännes vara riktig — vid blifvande statsverkspropositioner nog blifver iakttagen.

Vidare kan man icke annat än med stor tacksamhet se det bemödande Regeringen här visat att taga vara på tillgångar inom fonderna och på besparingar; äfvensom det bemödande att nedsätta de ordinarie anslagen, som — jag erkänner det med tacksamhet — här och der framskymtar. Så se vi, att uti det i anslaget till kavalleri- och infanteriregementena under rubrik "friheter" innefattade anslag af Kongl. Maj:t föreslagits en nedsättning med 28,750 kronor. Vidare finna vi att i det ordinarie anslaget för salpeteruppköp föreslagits en nedsättning af 10,000 kronor, och slutligen föreslås, att anslaget till disciplinkompaniet skulle minskas med 32,000 kronor.

Men sedan jag nu omnämnt dessa förhållanden och för dem uttryckt min underdåniga tacksamhet, så måste jag likväl bekänna, att de allmänna förväntningarne i landet blifvit svikna beträffande slutresultatet af det nu föreliggande förslag till statsreglering. Om jag nemligen jämför detsamma med den ganska rundligt tilltagna 1881 års riksstat, så finner jag att i detta Kongl. Maj:ts förslag de ordinarie anslagen blifvit ökade med 381,088 kronor, de extra anslagen med 1,426,212 eller hela den egentliga riksstaten med 1,807,300 kronor. Lägga vi härtill de så kallade utgifterna för Riksdagens hus, för Justitie-ombudsmannen, för annuiteter och räntor m. m., så finna vi, att det nu föreliggande förslag till riksstat ökats i förhållande till det nästföregående med 1,958,376 kronor. En omständighet, som jag ber att få påpeka, är dock,

att anspråket på anslag till jernvägsbyggnader nedgått med 3,250,000 kronor.

Jag vill icke nu uppehålla mig vid den beräkning af inkomsterna, som Kongl. Maj:t här framställt. I ett väsentligt fall tror jag mig likväl uttala en stor del af landets önskan och fordran, då jag anhåller, att den så kallade tilläggsbevillningen, utgörande 1,600,000 kronor, hvilken, såsom Herrarne alla känna, utgått under 1879 och 1880 och är bestämd att utgå äfven under det nu nyss började året, måtte för år 1882 blifva utstruken. Detta mitt anspråk är nu så mycket mera grundadt, som en med denna tilläggsbevillning nära nog lika stor summa är af Kongl. Maj:t föreslagen att läggas till den så kallade statens reservfond. Huru nödvändig en tillökning i denna fond än må vara, anser jag likväl att man kan finna utväg till medel för densammans ökande och ändå icke behöfva vidtaga den föreslagna åtgärden, att låta någon tilläggsbevillning för år 1882 utgå, om man med allvar, rättvisa och billighet söker verka en nedsättning i åtskilliga anslag, som i det nu föreliggande förslaget äskas.

Naturligtvis hafva de herrar och män, som önska framgång åt Kongl. Maj:ts förslag i dess oförändrade skick, rätt att af mig begära, det jag måtte framkomma med det förslag, hvarigenom jag anser en sådan nedsättning kunna ske, att man kan erhålla den summa, hvarom jag nyss nämnde, och jag skall i detta afseende icke blifva dem svaret skyldig.

Att en grundlig och genomgripande reform i statens finansiella förhållanden måtte ske, tror jag att litet hvar inom landet ganska lifligt önskar, och man har — icke annat än jag kan se — rätt att framställa en sådan önskan. Det är verkligen icke endast statens finanser och finansiella förhållanden, som tarfva en grundlig granskning och undersökning, utan detsamma gäller äfven de penningeanstalter inom landet, som äro grundade på enskildes bidrag och som skola tillföra näringarne och det nationella arbetet dess krafter, för att framgent kunna verka till det allmänna bästa. Om jag ville gruppera dessa anstalter med hänsyn till deras konstitutionella beskaffenhet, skulle de lämpligast kunna fördelas i följande trenne:

1:o sådana penningeanstalter, med afseende å hvilka Kongl. Maj:t ensam eger förordna och lagstifta, och bland hvilka jag vill nämna de enskilda bankerna, hvilka Kongl. Maj:t lagt under sin så kallade ekonomiska lagstiftning — med hvad rätt, det lemnar jag derhän; men så har verkligen på senare tider skett;

2:o sådana anstalter, der det beror af båda statsmakternas eniga samverkan att få genomförda de erforderliga förändringarne och reformerna till det allmännas båtnad och bästa; slutligen hafva vi

3:o en stor grupp af penningeanstalter och finansiella förhållanden, som äro grundade på Riksdagens rätt att ensam derom förordna.

Jag vill här i synnerhet tala om denna sista tredje grupp, emedan i afseende på vår riksstats innehåll det ankommer på

Statsregle-
ringsproposi-
tionen.
(Forts.)

Riksdagen att ensam bestämma. Härvid anser jag mig böra framhålla tre viktiga moment, tre olika sätt hvarpå man har att söka åstadkomma en skyndsam och kraftig hjälp vid vår statsreglering. nemligen: genom afskaffande af de så kallade *reservations*-anslagen, genom afskaffande af de så kallade *förslags*-anslagen och genom en grundlig, systematisk besparing och hushållning med afseende på de ordinarie anslagen. Dessa frågor blifva — såsom Herrarne litet hvar känna — knappt vidrörda af Stats-Utskottet. Nämnda Utskott kastar sig i allmänhet uteslutande in på de extra anslagen, och resultatet af de verkliga besparingarne blir därför mikroskopiskt. Att Stats-Utskottet dervid origtigt förfar, tror jag mig kunna med grundlagen i hand tydligen visa. Grundlagen känner ingen skilnad mellan ordinarie och extra anslag. Och det är ganska klart, att de ordinarie anslagen, som för närvarande uppgå till ett belopp af mellan 50 å 60 millioner, skola erbjuda ett vida bättre fält för en klok, rättvis och billig sparsamhet, än de få extra anslagen, som variera mellan 2, 6 och 8 millioner årligen. Om deremot Riksdagen ej vill alldeles bestämdt besluta att bryta med det system, som hittills varit följdt och gått i crescendo, rörande reservations- och förslagsanslag, så blir det icke möjligt att åstadkomma någon verklig och tillfyllestgörande stats-hushållning.

Jag skall omedelbart efter slutet på diskussionen, angående Kongl. Maj:ts nu föreliggande nädiga proposition, i detta hänseende bedja att få väcka en motion rörande dessa tre viktiga frågor angående den blifvande statsregleringen. Men under loppet af mina anmärkningar på hufvudtitlarne ber jag att för bättre minnes skull få angifva mina åsikter rörande dels det antal reservations- och förslagsanslag, som jag önskar må uteslutas, dels de besparingar jag anser vara skäligen och billiga att begära vid de ordinarie anslagen. Jag skall här icke besvara Kammaren, hvars tid är dyrbar, med att angifva skälen, utan blott i korthet beloppen, och hänvisar till min nyssnämnda motion, som innehåller tillfyllestgörande skäl och orsaker för hvad jag ämnar föreslå.

När vid sistlidne riksdag diskussionen öfver Kongl. Maj:ts nädiga proposition angående statsverkets tillstånd och behof förekom i denna Kammare, tog jag mig friheten nämna de tre väsentliga åtgärder, hvarigenom en klok statshushållning kunde åvägbringas, på det vi icke måtte behöfva, så att säga, taga ur hand i mun för att fylla statens behof och på det vi må hafva summan tillreds, denna rätt betydliga summa, som gifvet erfordras, för att kunna bringa till verkställighet och utförande de stora nationella frågor, som hafva stått på dagordningen nu snart sedan 15 år tillbaka, och hvilka ej kunna utföras utan ganska betydliga penningemedel. Dessa tre stora åtgärder äro:

1:o) en grundlig sparsamhet vid beviljande af anslag och ett nedsättande af onödiga sådana, synnerligen på ordinarie stat, samt reservations- och förslagsanslagens utstrykande såsom sådana;

2:o) organiserandet af ett *inhemskt fondsystem*, grundadt på uppsägbara statsobligationer; och

3:o) brytandet med frihandelsn åsigt, hvilka ligga till grund för vår nuvarande tullagstiftning, och insläendet på en väg, som lemnar skydd åt de inhemska näringarne och det nationella arbetet.

Utän dessa trenne stora åtgärder blifver hela vår statsreglering icke annat än ett machverk och kommer aldrig att leda till det åsyftade ändamålet eller verkställandet af de stora, sedan många år på dagordningen stående samhällsfrågorna. Jag vill icke längre upptaga Herrarnes tid med en återblick på våra förhållanden i finansielt hänseende i fråga om statsregleringen, men det är få, tror jag, som hafva sysselsatt sig med att blicka tillbaka och jemföra våra förhållanden i detta hänseende under flera år. Man tycker att det går såsom det går år efter år, och man ser icke så fasligt stor skillnad på riksstaten. "*Det är väl icke så farligt*", säger mängen.

För att visa huru pass farligt det är, skall jag bedja att blott få uppgifva några siffror, som visa en jemförelse mellan förr och nu. Hvad sålunda *reservations*-anslagen beträffar, stodo vi 1841 med en summa af 305,803 kronor och nu (1880) utgöra dessa 18,562,540. Dessa reservationsanslags behållningar eller så kallade reservationer, hvilka äro afsedda för vissa på förhand bestämda ändamål och icke utan Riksdagens bifall kunna disponeras för andra statens ändamål, hafva varierat och uppgingo 1871 till 9,239,265 kronor, 1875 till 10,686,167 kronor och 1878 till 7,672,808 kronor. Antalet af dessa anslag uppgick 1850 till 15 och 1880 till 51.

Om vi jemföra förslagsanslagen, så befinnes att dessas antal utgjorde 1841 26 och 1880 86. Sistnämnda anslags totalsumma var 1850 3,804,897 kronor och 1880 24,294,525 kronor; de brister, som på dessa anslag uppstått, belöpte sig 1874 till 6,224,609 kronor, 1876 till 5,603,129 kronor och 1878 till 3,160,030 kronor. Granska vi de *ordinarie* anslagen, så finna vi att, då summan af dessa 1850 utgjorde 17,900,888 kronor, stego de 1880 till 56,961,797 kronor; och de extra anslagen, som 1850 utgjorde 1,429,726 kronor, uppgingo 1880 till 4,769,202 kronor. Men dessutom, mine Herrar, finnes det en grupp af anslag, som icke alltid hafva varit synliga i riksstaten och icke tillhöra hvarken ordinarie eller extra anslag, det är de så kallade "*diverse utgifter*", hvarom jag nyss nämnde, dessa, inberäknadt annuiteter och anslag till jernvägar, uppgingo 1850 till 448,115 kronor och 1880 till 27,029,407 kronor. Totalbeloppet af dessa tre grupper utgjorde således 1850 19,778,729 kronor och 1880 88,760,407 kronor.

För att på ett redigt sätt söka jemföra våra utgifter under vissa perioder — en jemförelse mellan enskilda år är nemligen vansklig, enär de extra anslagen variera med ett många gånger högre eller lägre belopp det ena året än det nästföregående — så har jag sammanställt dessa grupper i femårsperioder. Under den första af dessa perioder 1867—1871 utgjorde dessa utgifter en summa af 251,666,045 kronor, under perioden 1872—1876 384,424,159 kronor,

Statsregle-
ringsproposi-
tionen.
(Forts.)

det är således en skillnad mellan sistnämnda båda summor af 132,758,114 kronor. Gå vi vidare till den sista femårsperioden 1877—1881, så finna vi summan af alla dessa riksstatens utgifter vara 447,102,843 kronor, således en ytterligare tillökning af 62,677,684 kronor.

”Men“ — säger man — det vill säga försvararne af det nuvarande finanssystemet och beviljarne af allt hvad anslag heter, ”vi hafva ju äfven å andra sidan våra *statsinkomster*, som hafva ”visat betydlig tillökning under alla dessa femton år.“ Ja, det är sant; därför, för att öfva full rättvisa och ställa frågan i sin rätta dager, har jag, likaledes för femårsperioder, summerat de tre grupperna af inkomster. Jag får då för femårsperioden 1867—1871 samtliga statsinkomsterna att utgöra 224,645,619 kronor, och jemför jag denna summa med motsvarande utgiftssumma, så uppstår en brist på 27,021,426 kronor. Under följande period 1872—1876 utgjorde samtliga statsinkomsterna 289,085,750 kronor, och vid jemförelse med motsvarande utgifter finnes en brist på 95,338,409 kronor. För sista femårsperioden 1877—1881 uppgå samtliga inkomsterna till 367,715,000 kronor, och vid en med de föregående likartad jemförelse uppstår en brist af 79,387,843 kronor.

Herrarne se sålunda att huru stora än våra inkomster, Gudilof, hafva varit, så hafva ändock utgifterna betydligt öfverstigit dem och icke på annat sätt kunnat bestridas än genom högst betydliga *lån* — lån till sådana belopp, att, såsom bekant, för närvarande annuiteter och räntor sprungit upp till omkring 13,000,000 kronor årligen. Att så icke i längden kan få fortfara är ganska klart, och att en återgång måtte ske tyckes allt lifligare önskas i landet. Jag har därför tagit mig friheten att i min mån söka framställa de förslag, jag anser vara tillfyllestgörande i detta hänseende.

Jag skall nu bedja att få granska Kongl. Maj:ts förevarande nådiga proposition, hufvudtitel efter hufvudtitel, för att hjälpa fram de besparingar, som jag tror mycket väl kunna åstadkommas, utan att det hela våldföres och rubbas eller statsmaskinens jemna gång oroas.

Hvad *andra hufvudtiteln* beträffar, så föreslår jag i min motion ett utbyte af 1 *reservations-* och 6 *förslags-*anslag emot *bestämda* dylika. Dessutom har jag en anmärkning att göra mot Kongl. Maj:ts förslag å andra hufvudtiteln, pag. 2—12, att *fördela södra Angermanlands domsaga* i 3 nya domsagor. När man med uppmärksamhet genomläser den långa deduktionen rörande denna fråga, som förefinnes i vederbörande departementschefs föredragning, så finner man, med förundran må jag väl säga, att regeringen icke det minsta tagit i betraktande den förändring i *politiskt* hänseende, nemligen med afseende å antalet ledamöter i Andra Kammaren, som genom den nu föreslagna omregleringen af domsagan skulle åstadkommas. Jag tror, att denna fråga är vida viktigare än den som så mycket sysselsatt regeringen, ty då såsom bekant 40,000 invånare enligt Riksdagsordningen är det maximum, hvartill en domsaga kan hinna, innan mer än *en* ledamot till Andra Kamma-

ren skall därför utses, men invånareantalet i Södra Ångermanlands domsaga ökats till öfver 52,000 personer, så skickar densamma för närvarande 2 ledamöter till Andra Kammaren; men om, på sätt Kongl. Maj:t föreslagit, den skulle fördelas i tre särskilda domsagor, är det gifvet att antalet ledamöter i Andra Kammaren från Södra Ångermanlands domsaga blefve ökad med 50 procent, det vill säga till 3 ledamöter i stället för 2. Att detta är stridande emot grundlagens mening, om icke bokstaf, är alldeles tydligt, ty på det viset skulle en domsaga med endast 12,000 invånare — och detta skulle blifva förhållandet med en af de nu föreslagna tre nya domsagorna — få skicka en ledamot till Andra Kammaren, då det finnes domsagor i öfriga delar af riket, med 38,000 till 39,500 invånare, som icke få sända mer än en ledamot. — Jag tycker att denna fråga borde hafva mera sysselsatt regeringen, men den finnes icke alls omnämnd i departementschefens föredragning. — När dertill kommer att, oaktadt de flesta myndigheter, hvilka i ärendet afgifvit utlåtande, förordat domsagans fördelning i 3 nya domsagor, det likväl finnes åtskilliga socknar och tingslag, som förordat dess fördelning i allenast 2 sådana, samt för närvarande 2 tillförordnade domare äro tillräckliga för skötande af dithörande judiciella angelägenheter, vågar jag hemställa, att Södra Ångermanlands domsaga måtte fördelas i endast 2 nya domsagor, och att i följd deraf en besparing af 4,500 kronor sker å domarnes löner och öfriga löneförmåner, så att det nuvarande lönebeloppet ökas med endast 6,200 kronor i stället för 10,700 kronor, som Kongl. Maj:t föreslagit.

Beträffande *tredje* hufvudtiteln har jag icke något annat förslag att framställa, än det, som förekommer i min ofta nämnda motion, att *anslaget till militärattachéer* , 8,400 kronor, måtte upphöra.

Hvad *fjerde* hufvudtiteln angår, så föreslås i min ofta nämnda motion, att 10 *reservations-* och 12 *förslags-* anslag måtte utbytas mot *bestämda* anslag. Vidare föreslås i min motion rörande å denna hufvudtitel förekommande *ordinarie* anslag:

att *anslaget till artilleriet* , för närvarande 1,091,966 kronor, måtte nedsättas med 25,966 kronor till 1,066,000 kronor;

att *anslaget till värfvade garnisonsregementenas rekrytering och aflöning* , nu 859,212 kronor, måtte nedsättas med 59,212 kronor till 800,000 kronor;

och slutligen att *anslaget till mathållning för manskapet vid garnisonsregementena* , nu 1,101,000 kronor, måtte nedsättas till jemnt 1,000,000, således med 101,000 kronor.

Äfven har jag i min motion framställt ett förslag om nedsättning i *anslaget för uppköp af salpeter* , hvilket anslag nu utgör 60,000 kronor; men enär Kongl. Maj:t, eget nog, der vid lag gått mig till mötes och i sin proposition föreslagit en nedsättning i detta anslag med 10,000 kronor till 50,000 kronor, har jag icke vidare att göra än att bifalla Kongl. Maj:ts förslag.

I Kongl. Maj:ts proposition förekommer vidare, å *fjerde* hufvudtiteln pag. 8, ett *anslag till reparation och skoning m. m. för*

Statsregleringspropositionen.
(Forts.)

Statsregle-
ringsproposi-
tionen.
(Forts.)

värfvade kavalleri-, artilleri- och fortifikations-truppernas hästar. I detta anslags belopp föreslås nu ingen förändring af Kongl. Maj:t; men deremot att anslaget måtte blifva i riksstaten uppfördt som *reservations-anslag*; på de grunder jag i min motion vidlyftigt an- fört och utvecklat, kan jag icke biträda denna förändring i ansla- gets *natur*, utan önskar att detsamma fortfarande, såsom hittills, måtte uppföras såsom *bestämmt anslag*.

Kongl. Maj:t föreslår deruppå å denna hufvudtitel (se stats- rådets anförande till 4:de hufvudtiteln, pag. 9): att *volontärskolan å Karlsborg och den nyss färdig blifna kavalleri-volontärskolan i Stock- holm* måtte erhålla ett gemensamt anslag, benämndt *anslaget till volontärskolor*, och förhöjdt till 285,000 kronor, således med 42,000 kronor, från dess nuvarande belopp 243,000 kronor; äfvensom att detta anslag skulle uppföras i riksstaten som *förslags-anslag*. Jag har ingenting att anmärka mot beloppet, men mig synes, som skulle det vara rättast och leda till mera ordning, om *hvardera* af dessa båda anslag, det ena till volontärskolan å Karlsborg och det andra till den i Stockholm för rekryters daning, blefve *sär- skildt* hvart för sig uppfördt, således anslaget till skolan å Karls- borg, som hittills, med 243,000 kronor och anslaget till skolan i Stockholm 42,000, som nu äskas, och hvaremot jag, som sagdt, icke har något att anmärka. Men deremot yrkar jag, af förut omnämnda skäl, att dessa anslag blifva uppförda såsom bestämda anslag och icke, såsom Kongl. Maj:t föreslagit, som *förslagsanslag*.

Beträffande *extra* anslagen å denna hufvudtitel förekommer der ett *anslag till fältartillerimateriel* (se statsrådets anförande rör- ande 4:de hufvudtiteln, pag. 11). Utom att det synes för den oinvidge hafva varit oförsigtigt af regeringen att ingå på de vil- kor, som här lära vara kontrakterade med firman Krupp i Essen, der dessa kanoner tillverkas, så att de skulle ovilkorligen till ett visst antal hos honom beställas för att staten sedan skulle hafva rätt att tillverka dem inom landet, synnerligen att äfven hos nämnda firma beställa lavetter och föreställare, hvilka jag tror man på ett annat sätt kunnat åstadkomma med lindrigare uppoffringar; så synes mig den begärda summan kunna något minskas. Total- kostnaden för detta fältartillerimateriel utgjorde, som Herrarne hafva sig bekant, 4,600,000 kronor; deraf erhöles af 1880 års Riks- dag 150,000 kronor och af 1881 års Riksdag 250,000 kronor, hvari- genom regeringen haft tillfälle anskaffa 6 batterier. Men nu be- gäras 400,000 kronor, och derfor skulle 30 kanoner med lavetter och tillbehör, således 5 batterier och dessutom 40 ammunitions- vagnar, anskaffas. Jag tror att man, äfven med risk att ett år längre stå i beroende af denna firma Krupp i Essen, med afseende å statsverkets tillgångar mycket väl och utan fara kunde nedsätta detta anslag till hälften eller 200,000 kronor, hvilket jag vördsamt får föreslå.

Vidare förekommer å denna hufvudtitel ett *anslag till projek- tiler till grofva kanoner* (se statsrådsprotokollet rörande 4:de huf- vudtiteln, pag. 12). Hela anslaget skulle, enligt generalfältygmä- starens beräkning, uppgå till 164,000; deraf uppfördes i 1880 års

riksstat till utgifvande 40,000 kronor; i 1881 års riksstat utgafs intet och nu begäres 60,000 kronor. Äfven här tror jag att, utan fara för landets, folkets och statens säkerhet, anslaget skulle kunna nedsättas till hälften eller 30,000 kronor, hvilket jag vördsamt föreslår.

*Statsregle-
ringsproposi-
tionen.*
(Forts.)

Slutligen kommer ett *anslag*, som Kongl. Maj:t begärt till *barackbyggnader på mötesplatser* (se statsrådets anförande till 4:de hufvudtiteln, pag. 17). Dertill beviljade Riksdagen år 1877 be-
nällningen å allmänna beväringssonden — beloppet af denna har illa nog icke blifvit upptaget i Kongl. Maj:ts proposition, så att gemene man inom Riksdagen kunnat leta sig till hvilken summa detta anslag belöper sig till — och dessutom 800,000 kronor. Af dessa 800,000 kronor anvisade samma Riksdag 400,000 kronor till ifråga-
varande barackbyggnader; nu äskar Kongl. Maj:t att af återstå-
ende 400,000 kronor måtte anvisas hälften eller 200,000 kronor. Mig synes att, med hänsyn till de stora komitéarbeten, som nu försiggå rörande vår arméorganisation, det vore både oklokt och olämpligt att vidare fortsätta dessa barackbyggnader, intill dess det visat sig — genom det beslut Riksdagen, jag förmodar icke långt härefter, ändå måste fatta rörande samma arméorganisa-
tion — hvilka och till hvilket belopp barackbyggnader böra uppfö-
ras, och då tillse att nödiga medel dertill finnas anvisade. Intill dess sådant skett anser jag all barackbyggnad böra upphöra, och således dessa 200,000 kronor afslås.

Vidare är till *fästningsbyggnader vid Karlsborg* begärdt 150,000 kronor (se statsrådets anförande till 4:de hufvudtiteln, pag. 15). Som Herrarne hafva sig bekant, anslogs för detta ändamål för år 1880 100,000 och för år 1881 likaledes 100,000 kronor. För år 1882 har fortifikationschefen begärt 250,000 kronor, men det har Kongl. Maj:t funnit vara för groft tilltaget och nedsatt till 150,000 kronor. Jag slår in på samma goda väg, som Kongl. Maj:t här gjort, och får vördsamt anhålla, att ytterligare 50,000 kronor på detta anslag måtte afslås, och således anslaget uppföras till samma belopp som vid sistförflutna riksdag eller 100,000 kronor.

Hvad angår *femte* hufvudtiteln, så har jag i min ofta nämnda motion föreslagit, att 4 *reservations-* och 5 *förslags-*anslag måtte ut-
bytas mot *bestämde* dylika.

Med afseende å de å denna hufvudtitel begärda *ordinarie* an-
slag föreslår jag dessutom, att *anslaget till sjömätningar och sjökarte-
kontoret*, som för närvarande är 60,000 kronor, måtte nedsättas till 50,000 kronor, och motiven dertill har jag i min motion framlagt. Å denna hufvudtitel har Kongl. Maj:t begärt ett *ordinarie an-
slag till beklädnad åt sjömans- och skeppsgossecorpserna* (se statsrå-
dets anförande till 5:te hufvudtiteln, pag. 4). Detta anslag blef af Riksdagen 1880 bestämdt såsom *förslagsanslag "högst"*, det vill säga ett anslag, som icke kunde öfverskjuta den summa, som i riksstaten stod uppförd, eller 282,000 kronor. Nu har emellertid detta anslag, oaktadt nyssnämnda bestämda föreskrifter af Riks-
dagen och oaktadt grundlagens föreskrifter rörande dispositionen af statens medel förbjuder det, blifvit öfverskridet med 65,219

Statsregle-
ringsproposi-
tionen.
(Forts.)

kronor, som Kongl. Maj:t omnämnt i sin proposition, Kongl. Maj:t begär att detta anslag skulle från förslagsanslag "högst" blifva utbytt mot ett så kalladt *reservations*-anslag, då besparingar från det ena året kunde användas till ett annat år, äfven för att fylla de brister, som från föregående år på anslaget uppstått. Utom det att jag i princip ogillar och uttalar mig mot såväl *förslags*- som *reservations*-anslag och således på denna grund icke kunnat ingå på denna förändring, ber jag att få nämna för Herrarne. att det vore oklokt och origtigt att *nu* tillstyrka, att detta anslag blefve förklaradt såsom reservationsanslag, ty enligt Kongl. brefvet den 18 Juni 1880 har Kongl. Maj:t befalt Marinförvaltningen att verkställa en utredning af orsakerna till detta anslags öfverskridande, och det synes mig lämpligast, att Riksdagen inväntar resultatet af denna undersökning, som ännu icke kommit till Kongl. Maj:ts granskning. Man kan omöjligen nu på förhand veta, hvad som rätteligen hvarken kan eller bör beslutas härom, förrän denna utredning blifvit delgifven Riksdagen. Således föreslår jag att detta anslag *icke* måtte blifva uppfördt som reservationsanslag och att det nu som förslagsanslag måtte utbytas mot bestämdt anslag, hvilket är detsamma som förslagsanslag "högst".

Å denna hufvudtitel (pag. 4—11) har Kongl. Maj:t för *sjökrigsskolan* begärt, "att, derest tillgångar till förbättrande af en del af lärarnes aflöning varda, genom förhöjning af avgifterna för lärjungarne, beredda, sådan förbättring må tills vidare, och intill dess slutlig reglering af skolans stat kan varda af Kongl. Maj:t med Riksdagen fastställd, kunna inom ett belopp af 8,000 kronor årligen ifrågavarande lärare, efter Kongl. Maj:ts pröming, tilldelas." Det tyckes mig vara litet oegentligt, att Riksdagen skall befatta sig med hela denna fråga. Den angår icke Riksdagen, ty det är icke fråga om statens medel, och jag tycker att Kongl. Maj:t mycket väl på egen hand kan anordna detta tillägg till lärarnes löner, när det tages af terminsavgifter, som lärjungarne skola betala. Det vore oklokt, synes mig, att Riksdagen, genom att besluta denna provisoriska lärestat med terminsavgifter till grund, skulle taga på hand eller förbereda sig att, när den verkliga aflöningsstaten för lärarepersonalen en gång framdeles blifver af Kongl. Maj:t framlagd, med denna summa föröka aflöningen. Derjemte vill jag fästa Herrarnes uppmärksamhet derpå, att det icke är längre tillbaka än år 1876, som en ny stat för ifrågavarande lärarepersonal af Riksdagen fastställdes. Dessa ständigt återkommande anspråk på ökad aflöning för embets- och tjänstemän i mångahanda afseenden och som framskynta här och der, äfven i Kongl. Maj:ts nu föreliggande proposition, komma sannolikt att hafva den slutliga verkan, att Riksdagen ledsnar dervid till den grad, att en återgång från nuvarande ganska rundligt tilltagna löneförmåner kommer att verkställas; det är icke så utan, att man mer och mer kommer till insigt om, att det kan blifva nödvändigt att göra en reglering af de förmåner, som embets- och tjänstemännen vetat förskaffa sig under föregående riksdagar, då regering och Riksdag firade sin

smekmånad, och då tror jag det vore klokt att icke vederbörande ständigt komma fram med begäran om ökade anslag.

Rörande *lots- och fyrinrättningen med lifräddningsanstalterna* föreslår Kongl. Maj:t (enligt statsrådets anförande till 5:te hufvudtiteln, pag. 12), att, då dess inkomster ytterligare tillväxt till den summa, som finnes i riksstaten upptagen för detta anslag, äfven denna tillökade behållning måtte få slås till den andra och således, i stället för att detta anslag i nuvarande riksstat utgör 1,000,409 kronor, detsamma måtte ökas med 100,000 kronor till 1,100,409 kronor. Utom det att jag icke vet, hvarför icke inkomsterna för lots- och fyrinrättningen böra kunna i någon mån äfven bidraga till rikets allmänna utgifter, finner jag, såsom äfven synes i min motion, att detta anslag mycket väl kunde nedsättas, och föreslår jag att det måtte nedsättas med 300,409 kronor till jemnt 800,000 kronor. Jag tror det ändå skall räcka för de verkliga ändamål, detta anslag afser, men som nu stundom blifva förbisedda, i det anslaget blifver användt till för detsamma mera främmande ändamål.

Hvad *extra* anslagen inom femte hufvudtiteln beträffar, så förekommer (pag. 15—18) ett *anslag till påbyggnad af exercishuset vid Stockholms station*. Af de långa anföranden öfver denna jämförelsevis så litet viktiga sak, som förekomma å departementschefens föredragning, förefaller det mig, som om behofvet af denna påbyggnad vore mera *tillverkadt* än *verkligt*. Det är så mycket underligare att denna fråga kommer fram *nu*, som det finnes ett Kongl. bref af den 2 Februari 1877 — ty redan på den tiden yrkade åtskilliga myndigheter nu ifrågasatta förändring — deri Kongl. Maj:t sjelf förklarar att denna frågas verkställande borde anstå, intill dess nytt tak å exercishuset finnes vara behöfligt. Jag finner detta Kongl. Maj:ts utlåtande så både riktigt och kategoriskt, att det förundrar mig att man nu kommit derifrån och att detta skett på sådana grunder, som Herrarne kunna öfvertyga sig om i nyss angifna departementschefens andragande till statsrådsprotokollet. På grund deraf yrkar jag afslag på hela denna nu begärda summa, som går löst på 24,500 kronor.

Vidare förekommer här ett anslag till *sjöartillerimateriel*. (Se statsrådets anförande till 5:e hufvudtiteln, pag. 18—20). Jag tror för min del, att, intill dess den nu varande sjöförsvarskomitén, hvilken, såsom vi alla veta, är tillsatt under loppet af sistlidna år och efter hvad jag förmodar i vissa afseenden är afsedd att arbeta tillsammans med landtförsvarskomitén, hunnit afsluta sina arbeten och kommit till ett resultat, det torde vara för tidigt att ytterligare anskaffa materiel till den *flytande delen* af sjöförsvaret. Kongl. Maj:t begär härtill för nästa statsreglering en summa af 241,000 kronor. Af dessa 241,000 kronor vill jag föreslå, att man måtte bevilja följande poster: för 7 lavetter till 16-centimeters kanoner för Kungsholms fästning 49,000 kronor, för artilleriinventarier 8,000 kronor, för 3 stycken kulsprutor med lavetter och ammunition 21,000 kronor, för 200 stycken projektiler för 12-centimeters kanoner 3,600 kronor samt för besigtning och trans-

Statsregle-
ringsproposi-
tionen.
(Forts.)

Statsregle-
ringsproposi-
tionen.
(Forts.)

porter 1,000 kronor. För sistnämnda behof har Kongl. Maj:t begärt en större summa, nemligen 2,400 kronor, men enligt mitt förslag böra endast 1,000 kronor härtill beviljas. Jag vill således nu föreslå, att en summa af 82,600 kronor måtte beviljas, hvarigenom alltså på denna hufvudtitel skulle besparas 158,400 kronor å extra anslagen.

Vidare begäres ett anslag för *omarbetning af krut*. (Se statsrådets anförande till 5:e hufvudtiteln, pag. 21). Dertill beviljades redan år 1880 en summa af 30,000 kronor, hvarigenom 1,000 centner skulle kunna omarbetas. Det finnes nu emellertid ett öfverskott af *vanligt* krut, uppgående till omkring 7,000 centner; men å andra sidan brister det oss "ett annat slags krut" — af *hvilket* slag detta skulle vara har Herr Departementschefen icke närmare angifvit, utgörande nämnda brist 9,400 centner. Då känt är, att krut icke länge bibehåller sina goda egenskaper, så synes ett hopande af allt för stora förråd af krut vara en misshushållning, som bör undvikas, och jag vågar därför föreslå, att beloppet af anslaget för omarbetning af flottans krut måtte bestämmas till 30,000 kronor såsom vid sista statsregleringen. För öfrigt vill jag nämna, för att visa att hvad jag här föreslagit icke är så origtigt eller obilligt, att Marinförvaltningen, som väl bör vara bäst i stånd att bedöma denna fråga, endast begärt 30,000 kronor för 1882.

Nu kommer jag till måhända en af de viktigaste frågorna vid hela denna riksdag, hvad beträffar Kongl. Maj:ts proposition angående statsverksregleringen, nemligen frågan om *byggandet af ett pansarfartyg* (se statsrådets anförande till 5:e hufvudtiteln, pag. 24—25). Detta fartyg skulle, oberäknadt bestyckningen, artilleriinventarier, minor och minapparat, kosta 2,290,000 kronor, och Kongl. Maj:t begär, att Riksdagen måtte för 1882 års statsreglering af denna summa anvisa ett belopp af 650,000 kronor. Man må med allt skäl förvänas öfver denna framställning, under nu varande förhållanden. Medan, såsom bekant är, en, efter hvad jag förmodar, *grundlig* undersökning verkställes af en särskildt tillsatt sjöförsvarskomité, rörande vårt sjöförsvaret och dettas blifvande beskaffenhet, föreslår man nu på förhand, att Riksdagen skulle bevilja anslag till byggande af en fartygscert, som visserligen har blifvit förordad af en dertill särskildt förordnad så kallad certkomité inom flottan; men hvarom, såvidt jag vet och efter hvad till vår kunskap kommit, icke ännu något yttrande blifvit afgifvet af den ifrågavarande sjöförsvarskomitén. Det är icke otroligt, att denna komité, när den tager sig för att granska den ifrågavarande ritningen, finner det förenadt med så beskaffade svårigheter att verstitälla den samma, hvad artilleriförsvaret beträffar, att den kan önska och kanske också kommer att framställa förslag till ändringar deri. Hvad som derjemte förefaller ganska besynnerligt är, att den ifrågavarande certkomitén — hvilket jag för öfrigt finner ganska riktigt — hvarken har nämnt, till hvilket antal dessa stora monitorer skulle behöfva anskaffas för att utgöra ett verkligt tillfyllestgörande försvar för landet, ej heller uppgifvit detta rörande *någon* af de andra certerna, ty certkomitén har i

sitt betänkande, som Herrarne alla haft tillfälle att taga kännedom om, emedan det blifvit utdeladt till alla inom båda Kamrarna, föreslagit 4 olika certer, af hvilka den, som af Herr Departementschefen utmärkes med bokstafven A, skulle vara den viktigaste och största. Men nog måste det väl erkännas, att det är högst nödvändigt, att landet, innan det kastar sig in på och så att säga tager på hand en viss fartygscert, genom att nu bevilja ett anslag till detta stora fartyg, först får en öfversigt af, hvartån dessa kostnader skola leda, för att kunna åstadkomma ett tillfyllestgörande försvar. I Herr Departementschefens anförande till statsrådsprotokollet finnes emellertid icke ett enda ord nämndt derom. Deremot har Herr Departementschefen framhängt så att säga för Riksdagen ett lockbete bland annat rörande förträffligheten hos fartygscerten A i afseende på försvaret af ön *Gotland*. Jag tillåter mig med hänseende dertill yttra, att det vore skäl att regering och Riksdag toge under grundligt öfvervägande denna fråga om *Gotlands* försvar och icke invaggade sig i några illusioner, som vid första utbrottet af ett sjökrig skulle grymt och blodigt nedslås och förstöras. Ingen, som har *någon* insigt i militära saker och eger kännedom om vårt flytande försvar och våra öfriga stridskrafter, kan våga påstå, att vi mot de stora sjömakter, som omgifva *Östersjön*, skola förmå försvara denna ö, som blifvit kallad "*Östersjöns perla*", i händelse af ett sjökrig mellan dessa makter, då *Gotland* utan tvifvel på grund af sitt läge måste af den först kommande tagas i besittning för inrättandet af förråd, nödhamnar m. m. Mot ett sådant tilltag räcka våra stridskrafter ej att skydda oss, utan vi få tacka Gud, om vi, när kriget är slut, en gång återfå denna "*Östersjöns perla*". Deremot finnes det ett både enkelt, oblodigt och, att jag så må säga, kostnadsfritt medel att kunna trygga *Gotlands* besittning, och det är på *underhandlingens* väg. Det är icke första gången jag omnämner detta, utan redan för flera år sedan, i en då af mig från trycket utgifven afhandling, har jag sökt visa, att den rätta vägen för oss till att få behålla *Gotland* är att under fredstid genom underhandling med de stora sjömakterna få *Gotland* förklaradt för neutralt. Detta är det enda möjliga sättet, och det är verkligen underligt, att man icke försökt det; ty enligt min öfvertygelse skulle det hafva lyckats, om icke för annat så för afunds skull mellan de stora makterna. Det är måhända ännu för tidigt att diskutera hela den stora försvarsfrågan, som grundar sig på byggandet af pansarfartyg, men på de skäl, jag nu i korthet anført, får jag vördsamt anhålla, att hela detta anslag för närvarande måtte afslås.

Slutligen förekomma på femte hufvudtiteln tvenne anslag eller rättare sagdt ersättningar, som Kongl. Maj:t begär att Riksdagen nu måtte bevilja. Säsom dessa frågor nu stå, finner också jag, att intet annat här är att göra än att bevilja de samma. Den ena ersättningen gäller kostnaderna för *anbringande af kanonvandringar å Kungsholmen och Hästholmen* (se statsrådets anförande till 5:e hufvudtiteln, pag. 26—28), hvartill Kongl. Maj:t disponerat

Statsregle-
ringsproposi-
tionen.
(Forts.)

Statsregle-
ringsproposi-
tionen.
(Forts.)

af, såsom det heter, "om händer hafvande" statsmedel ett belopp af 100,000 kronor, som Riksdagen nu skall ersätta. Då grundlagen strängeligen förbjuder all sådan disposition öfver anslag, hvarom Riksdagen icke fått tillfälle att uttala sig, och med afseende fäst derpå, att detta anslag allt sedan April 1877 varit förutsedt, alldenstund en generalorder då utkom, som befalde verkställandet af den ifrågavarande åtgärden, finner jag det högst oegentligt att, oaktadt så många riksdagar sedan dess varit samlade, representationen icke fått del af denna sak, och detta är, mine Herrar, så mycket besynnerligare, som det vid 1877 års riksdag beviljades, med hänsyn till de då varande politiska förhållandena, ett kreditiv af 2 millioner kronor för neutralitetens upprätthållande; ty hvad hade väl då legat närmare till hands, än att Kongl. Maj:t af detta till neutralitetens upprätthållande ställda kreditiv hade tagit den behöfliga summan, hvilket både hade varit grundlagsenligt och mycket beqvämt. Men så skedde icke, det var kan tänka så vackert att återlemna detta kreditiv orördt, och därför kommer man nu med denna anslagsbegäran, som jag för öfrigt icke ämnar sätta mig emot. Den departementschef, som gjort sig saker till ett sådant förbiseende af grundlagens bud, har väl nu, såsom bekant, aftrådt från sitt höga embete, men jag har likväl icke kunnat underlåta att framställa denna enligt min tanke högst befogade anmärkning. Det samma gäller om en mindre ersättningssumma å 24,871 kronor 30 öre, som förekommer i statsregleringspropositionen, sid. 28. Det är nemligen *ersättning för förskottsvis utbetalda kostnader för komitén för afgifvande af förslag till nya fartygscerter*. Det förefaller besynnerligt att, oaktadt åtskilliga riksdagar passerat sedan denna komité för några år sedan — jag kan icke bestämdt säga *hvilket* år — tillsattes, under hvilken tid komitén varit i full verksamhet, ingen anmälan derom skett till Riksdagen med begäran om anslag till den samma. Men det förekommer också just beträffande samma certkomité ytterligare en oegentlighet, hvartill mig veterligen icke hittills något motstycke egt rum, nemligen den, att en *reservant* inom komitén, som reserverat sig mot komiténs beslut och som framställt ett eget förslag till fartygsbyggnad och framlagt ritningar dertill, fått ersättning af statens medel för den kostnad han måst vidkännas för att af tredje person få sina ritningar utförda. Jag har aldrig hört talas om, att reservanter på detta sätt hafva rättighet att för sina funderingar få ersättning af statsmedel. Den ifrågavarande summan är visserligen icke stor, men det är dock 1,650 kronor, som af sådan anledning blifvit utbetalda. Jag finner det dessutom såsom prejudikat vara ganska farligt och har icke kunnat underlåta att derpå fästa Kammarens uppmärksamhet.

Hvad nu *sjette* hufvudtiteln beträffar, så har jag i min särskilda motion föreslagit, att 19 *reservations*-anslag och 10 *förslags*-anslag måtte utbytas mot *bestämda* anslag samt, hvad angår de *ordinarie* anslagen, att *anslaget till hästafvelns förbättrande*, som nu utgör 95,850 kronor, måtte nedsättas med 35,850 kronor eller till jemnt 60,000 kronor. Motiven för nedsättningen återfinnas min i nyss

nämnda motion. Hvad *extra*-anslagen beträffar, som Kongl. Maj:t äskat på denna hufvudtitel, så kan jag för det första icke gå in på att bevilja hela den summa eller 100,000 kronor, som Kongl. Maj:t begär för *väganläggning från Sorsele kyrka till Strycksele by m. m. i Vesterbottens län* (se statsrådets anförande till 6:e hufvudtiteln, pag. 29). Hela kostnaden för nämnda vägarbete är beräknad till 515,680 kronor. Deraf beviljades år 1877 ett anslag af 343,780 kronor, hvaraf anvisats till utgående under år 1878 kronor 24,093: 86, under år 1879 kronor 60,000, under år 1880 kronor 25,000 samt under innevarande år kronor 35,000, eller tillsammans kronor 144,093: 86. Jag tror icke att det är skäl att undandraga hela denna trakt de nödiga arbetskrafter, som kunna behövas i andra näringar och rigtningar, genom att nu så starkt öka detta anslag, utan får därför föreslå, att det måtte beviljas till samma belopp som för innevarande år, eller 35,000 kronor.

Vidare begäres (sid. 30—31 i statsregleringspropositionen, 6:e hufvudtiteln) ett anslag af 300,000 kronor till *bidrag för anläggning af nya samt anläggning af backiga eller eljest mindre goda vägar*. Äfven detta anslag kan jag för min del icke bifalla till oförändradt belopp, utan föreslår att det måtte utgå med samma belopp som vid sistlidne riksdag beviljades, eller 200,000 kronor, hvilket jag anser vara fullt tillräckligt. Det skäl, Herr Departementschefen anført till stöd för sin begäran, nemligen att vid 1880 års riksdag *ensköld* motionär framställde förslag om anslaget ökning, synes mig icke förtjena något afseende.

Sedan förekommer ett icke obetydligt anslag för *ötskilliga nya byggnader och anläggningar vid statens redan trafikerade jernvägar* och äfven vid sådana banor, som, ehuru icke ännu fullt färdiga, dock delvis trafikeras såsom den norrländska banan (se statsrådets anförande till 6:e hufvudtiteln, pag. 34—39). De stora anslag, som här äro begärda, kan jag så mycket mindre gå in på att för min del bevilja, som det förefaller mig vara i sin ordning att kostnaderna för dessa tillfälliga stationer och boställslokaler vid *de* jernvägar, hvilkas byggande ännu icke är afslutadt, uppföras på samma anslag, som för nybyggandet äro bestämda; ty eljest få vi först ett anslag för sjelfva jernvägen, sedan ett annat anslag för byggnader, vidare ett tredje för spårömläggningar och slutligen ett fjerde för Gud vet hvad, och detta blir allt för trassligt. I och för detta ändamål begär Kongl. Maj:t en summa af 350,000 kronor. Deraf får jag förorda bifall till följande poster: till fullbordandet af en mindre reparationsverkstad vid Östersunds station 15,000 kronor; för tillbyggnad af lokomotivstallen i Falköping för ytterligare 4 lokomotiv 28,000 kronor; för uppförandet af ett för 8 hushåll afsedt boställshus för betjente vid Hesselholms station 12,000 kronor; för uppförandet af ett för trenne hushåll afsedt boställshus för betjente vid Vårgårda station 5,000 kronor; för tillbyggnad af Floda stationshus 5,000 kronor; för uppförande af ett boställshus för stationsföreståndaren vid Södertelje öfre station 4,000 kronor samt för tillbyggnad af Nässjö stationshus 10,000 kronor, eller inalles en summa af 79,000 kronor. Deremot

Statsregle-
ringsproposi-
tionen.
(Forts.)

*Statsregle-
ringsproposi-
tionen.*
(Forts.)

hemställer jag, att Riksdagen måtte *afslå* följande hit hörande anslagstitlar, nemligen: först för tillökning af uppföringsverket vid Bräcke 12,000 kronor. Jag anser nemligen, att det ej är mer än rätt och billigt att lägga på herrar trävaruexportörer kostnaden för en byggnad, som endast och allenast skulle befordra deras timmerstockar. Detta synes mig vara så mycket billigare, som stora fördelar ändå komma att beredas dem af staten genom det jernvägssystem, som anlägges i Norrland. Vidare hemställer jag om afslag å den summa af 91,000 kronor, som begäres dels för tillbyggnad af lokomotivställen vid Bollnäs, Storsviks och Upsala stationer, dels för uppförandet af ett lokomotivstall för 4 maskiner med tillhörande vändskifva och vattenstationsbyggnad vid den blifvande stationen Tomteboda, i närheten af Karlberg. Jag tror nemligen, att dessa utgifter mycket väl skulle kunna antingen ingå i anslaget för de nu pågående jernvägsbyggnaderna, eller också tills vidare anstå. Vidare afslår jag de begärda anslagen för utläggandet af ett tredje spår vid Byvalla och Vänge stationer samt till utvidgning af spårsystemet vid Ockelbo station, eller tillsammans en summa af 14,000 kronor; och ytterligare de 14,000 kronor, som af Kongl. Maj:t äskas för uppförande af ett mindre *gasverk* vid Nässjö station. Om vi börja att vid de mindre stationerna eklärera med gas, så kommer det att åtgå flera millioner till uppförande af gasverk vid de samma, och kostnaden för belysning vid stationerna blir icke mindre än förut utan tvärtom större, ty det är endast genom förening af många konsumenter, som gas blir billigare än anaat lyse, men icke för 15 å 20 lågor. Slutligen afslår jag äfven följande poster: för utläggning af ett dubbelspår emellan Jönköpings station och lastplatsen Tala vid 15,000 kronor, för utläggningen af ett tredje spår emellan Stockholms norra station och Karlbergs hållplats 55,000 kronor samt till sist för oförutsedda nya byggnader och anläggningar under år 1882 70,000 kronor. Hvad dessa spår beträffar, så tror jag, som har rest ganska mycket i den civiliserade världen i våra dagar, att, om blott vederbörande tjänstemän, som hafva med sjelfva tågexpeditionen och dess detaljer att göra, ville nyttja tiden rätt, man med icke flera tränger, än som här dagligen gå till och med mellan Tomteboda och hufvudstaden, mycket väl skulle kunna reda sig med de spår, som redan finnas. När man ser på de stora centralstationerna i Tyskland och Frankrike, hvilken massa af tränger, som gå nära nog hvarje natt hvar 10:de eller hvar 15:de minut, utan att man der begär anslag till nya spår, så förefaller det verkligen besynnerligt, att man här beständigt skall äska anslag till nya spår.

Vidare förekommer här en fråga, som äfven rör jernvägarne och som har varit före vid föregående riksdagar, men som jag då lyckades få afslagen. Det är nemligen frågan om *uppförandet å statens jernvägstrafiks tomter i kvarteret Svanen vid centralstationen af ett »palais» för expeditiöns- och tjenstelokaler* (se statsrådets anförande till 6:e hufvudtiteln, pag. 39—42). Dertill fordras 400,000 kronor och deraf begär Kongl. Maj:t nu för 1882 års statsreglering

200,000 kronor. Jag är öfvertygad, att, om man underkastar denna förmenta bostadsbrist en grundlig undersökning och ser efter, huru den nuvarande kolossala stationen i Klara är fördelad till tjänstelokaler och bostadslägenheter och om onödiga bostäder derstädes indragas, man skall finna, att det mycket väl låter sig göra att der inrymma alla de tjänstelokaler, som nödvändigt erfordras för rörelsens oafbrutna gång, och dertill kommer, mine Herrar, att det på kvarteret Svanen, som ligger strax bredvid centralstationen, finnes ännu åtskilliga byggnader, som hafva varit uthyrda åt enskilda familjer och hvarest man mycket väl med några få och billiga reparationer skulle kunna åstadkomma nödiga tjänstelokaler. Men der, såsom på många andra ställen hafva tjänstemännen, om man tager hänsyn till deras tjänstebefattningar, ett öfverflöd på bostadsrum, och likväl tror jag icke, att det kan vara statens mening att på detta sätt förse sina underordnade tjänare med så beskaffade stora statsrådsvåningar. Hvad beträffar de tjänstemän åter, som icke på detta sätt kunde inquarteras, så faller det sig billigare att låta dem hyra lägenheter i närheten af centralstationen och därför gifva dem en rättvis och billig ersättning. På detta sätt tror jag, att man ännu flera år skulle kunna hjälpa sig fram utan att behöfva uppföra dessa stora »palais», och därför får jag vördsamt hemställa, att Riksdagen måtte afslå den nu för irågarvarande ändamål begärda summan af 200,000 kronor.

Jag kommer nu till den fråga, som, hvad beträffar det begärda anslaget storlek, måhända är den vigtigaste vid denna riksdag. Här är nemligen fråga om att *fortsätta statens stambanebyggnad i Norrland från en station på sammanbindningsbanan till Norge och fram emot Augermanelfven vid Sollefteå*, hvarest den för denna gång skulle sluta (se Statsrådets anförande till 6:e hufvudtiteln, pag. 46—55). Såsom Herrarne litet hvar torde finna, är detta icke slntet på en norrländsk bana, i fall det begärda anslaget skulle beviljas, utan endast så att säga första smakbiten. Denna smakbit utgör 13,4 mil, är beräknad att kosta omkring 11,250,000 kronor eller 839,553 kronor milen och skulle blifva färdig på 3, högst 5 års byggnadstid. Nu begär Kongl. Maj:t i och för detta ändamål en handpenning på 2,500,000 kronor. För att i någon mån kunna angifva några skäl för ett så stort företag, nemligen att kasta en stambana ända upp mot nordpolen, genom ödemarker, afskärande de naturliga utfartsvägarne för snart sagdt den enda betydande industri, som der finnes, nemligen trävaruskeppning, hafva så väl jernvägsbyggnadsstyrelsen som departementschefen framställt några skäl. Jag beklagar, att dessa skäl nästan onödigt att framställa andra *mot* förslaget. Jag finner nemligen dessa så kallade skäl så magra och så underhålliga i allo, att de bättre bevisa, än min svaga röst skulle kunna göra det, obehöfligheten och onödigheten af denna stambana. Om bakom dessa skäl viktigare och mera tillfyllest görande finnas, känner jag icke, men så måtte vara förhållandet, ty på de *anförda* skälen

Statsregle-
ringspropo-
sitionen.
(Forts.)

kan man icke hoppas, att Riksdagens flertal skulle vilja kasta sig in i en så både oklok och besinningslös affär. Jag vill, då denna fråga är stor och ny, samt för det stora intressets skull angifva de skäl, som vederbörande myndigheter anfört för denna stambana. Herrarne få då först höra jernvägsbyggnadsstyrelsens skäl. De äro:

1:o "för att under återstående delen af året 1882, sedan nuvarande norrländska jernvägsbyggnader fullbordats, kunna använda den stora arbetsstyrkan med arbetsbefäl vid nya anläggningen till icke ringa besparing;"

2:o "derigenom skulle största fördel dragas af nu vid pågående norrländska jernvägsbyggnader begagnade inventarier och materialier" — ja, hela den affären går lös på 600,000 kronor;

3:o "skulle betydlig besparing af tid och kostnad åstadkommas, om nuvarande arbetspersonalen, 6 à 7,000, med befäl, kunde få genast efter slutet af nuvarande byggnad användas till den föreslagna nya stambanan, emedan denna personal är van vid klimatet och alla dermed följande svårigheter och umbäranden"(!);

4:o "genom ett sådant nu föreslaget användande af nämnda arbetspersonal skulle till stor del undvikas den menliga inverkan på den enskilda industrien i landet och på emigrationen (!), som ett hastigt afbrott i statens jernvägsbyggnader skulle medföra".

Departementschefen tillägger följande — jag förmodar såsom han tycker viktiga — skäl för att nu föreslå den nya banans byggande, nemligen:

a) "att det alltid varit meningen att fortsätta norrländska stambanan till Ångermanelfven, för att sålunda förbinda denna Norrlands mäktigaste pulsåder med Sveriges sydligare delar och med Norges hamnar";

b) "att, då nuvarande norrländska jernvägsarbeten sluta under 1882, tidpunkten är inne afgöra om banans fortsättning genast derefter eller om dermed bör under någon tid anstå; det vore i tekniskt-ekonomiskt hänseende fördelaktigare, om de norrländska jernvägsarbetena finge följa efter hvarandra utan afbrott";

c) "landstingen och vederbörande Konungens Befallningshafvande hafva anhållit att till instundande Riksdag proposition måtte aflätas angående norrländska stambanans fortsättande till Ångermanelfven"; och slutligen säger departementschefen:

d) "den finansiella ställningen synes vara gynsam för upplånande af de nödiga medlen."

Der hafva vi, mine Herrar, de s. k. talande samtliga skälen för rikets indragande i ny skuldsättning till utlandet närmast för 12 millioner, men i fortsättningen för ett femtiotal år för ett så kalladt produktivt företag, der nettotinkomsten utgör högst 1 à 2 %, men der nettoutgiften för i utlandet upplånade medel säkerligen kommer att stiga till minst 6 à 7 %. Mig synes, att hela denna fråga är en lokal fråga, afsedd att gynna allenast vissa redan förut rätt mycket omhuldade privatintressen. Att den icke i någon mån berör landet i dess helhet, det visar sig bäst af de skäl, som här i Kongl. Maj:ts proposition blifvit framlagda, der

intet ord nämnes om hvarken de finansiella eller de militära eller de ekonomiska fördelar för hela landet, som ett så beskaffadt förslags verkställande skulle medföra. Om man tror, att denna bana, lagd genom vildmarker snart sagdt och skärande tvärs öfver de egentliga utfartsvägarne, nemligen de norrländska elfvarne, der trävaruskeppningen måste framgå till hamnarne vid hafvet, för att derifrån transporterats på seglande eller ångfartyg till vederbörliga länder och städer utom Sverige; om man tror, säger jag, att denna jernväg skulle kunna uppfånga den ansenliga trävarutransporten, så bedrager man sig betydligt; och när departementschefen framhåller den kommunikation, som, om denna jernväg komme till stånd, skulle uppstå mellan Norrlands förnämsta pulsåder, Ångermanelfven, och Norges hamnar, begriper jag verkligen icke, hvad han vill transportera för slags gods med fördel på denna bana för att sedermera utskeppa det till England. Min öfvertygelse är, att, om så olyckligt skulle vara — hvilket jag hoppas icke måtte ske — att denna jernväg kommer till stånd, den kommer förnämligast att transportera kolonialvaror, pitprops och riksdagsmän, och för så beskaffade varor tror jag icke, att man bör kosta på denna banas byggande.

Jag kommer nu till *7:de hufvudtiteln*, som jag icke har mycket att nämna om.

Enligt min motion föreslår jag, att 8 *reservations-* och 9 *förslags-*anslag måtte utbytas mot *bestämda* anslag.

Så är det vidare ett ganska viktigt förslag, som jag äfven i min motion rörande denna hufvudtitel har framställt och tillfyllest motiverat, nemligen det, att *anslaget till Kongl. teatrarne*, för den händelse Konungen, på derom af Riksdagen framställd underdånig begäran, *ej* skulle vilja öfverlemna teatrarne såsom en statsinstitution till statsverket, som då skulle betala dess iråkade skuld, taga vård om dess framtid mot *afdrag* af hvad Konungen lemnat i årligt bidrag till dess underhåll från nuvarande första hufvudtiteln, att — för denna händelse — teateranslaget, nu utgörande 60,000 kronor, måtte *indragas*. Motiven härför har jag, såsom nämnt, angifvit i min motion och vågar här icke vidare sysselsätta mig dermed. Oaktadt det kan synas vara en obetydlig summa, kan jag icke neka, att det förefaller mig litet besynnerligt, att på sjunde hufvudtiteln för *skrifmaterialier och expenser*, *lyss m. m.*, som för 1881 eller vid senaste riksdag höjdes från 19,491 kronor till 24,632 kronor, nu ånyo skall höjas med 8,545 kronor, utan att någon anledning dertill uppgifvits. Jag finner detta vara oegentligt och hoppas, att vederbörande departementschef måtte hushålla med det anslag, som finnes, så att det räcker till, hvadan jag föreslår, att anslaget måtte uppföras till lika belopp som vid 1880 års riksdag och att den begärda tillökningen måtte afslås.

Vid *8:de hufvudtiteln* har jag icke någon annan anmärkning att göra än att anhålla, såsom min motion redan innehåller, att 6 *reservations-* och 9 *förslags-*anslag måtte utbytas mot *bestämda* anslag.

Slutligen kommer jag till *9:de hufvudtiteln*, der jag föreslår,

Statsregle-
ringspropo-
sitionen.
(Forts.)

såsom min motion utvisar, att 1 *reservations-* och 1 *förslags-*anslag utbytas mot *bestämda* anslag.

Rörande de *ordinarie* anslagen föreslår jag vidare i min motion: att *anslaget för blesserade officerare och underofficerare*, nu utgörande 5,000 kronor, måtte nedsättas till 4,000 kronor såsom icke behöfligt till högre belopp, hvilket de årliga besparingarne på anslaget utvisa, samt att för öfrigt *bidraget till Kongl. teatrarne pensionskassor*, nu utgörande 6,000 kronor, måtte, för den händelse Konungen *icke* skulle öfverlemna teatrarne till statens vård och underhåll, *indragas*.

I fråga om de stora pensionssummorna har jag ingenting att anmärka, men det är af Kongl. Maj:t i dess proposition begärdt pensioner åt enskilda personer, som icke ega någon författningens enlig rätt att bekomma sådana, och hvilka pensioner således kunna af Riksdagen bestämmas, och då torde detta böra ske med hänsyn till Riksdagens åsigt om rättvisa och billighet, hvad beträffar de sökandes behof och samhällsställning, samt hvad staten kan vara dem moraliskt skyldig. I sådant afseende finner jag Kongl. Maj:ts förslag icke vara grundadt hvarken på rättvisa eller billighet, hvilket påstående jag vill med några exempel söka visa:

en hofstallmästare och chef för ett stuteri föreslås till 4,000 kronor;

en lärare i teckning föreslås till pension af 1,500 kronor, och en bokhållare vid Flyinge till 1,500 kronor;

hvarerlot: enkan efter en professor vid musikaliska akademien, nära medellös och med 4 oförsörjda barn, föreslås till 500 kronor;

enkan efter Kaptenen vid Kongl. flottan Eriksson, och som bär det högst illustra namnet Nordensköld, medellös och med en minderårig dotter, föreslås till 400 kronor;

enkan efter en öfverste i armén och öfverstelöjtnant vid topografiska kåren, äfven hon medellös, föreslås till 400 kronor, och slutligen

enkan efter en f. d. justitiestatsminister — således en man, som beklädt rikets högsta värdighet och som sedermera varit landshöfding i Malmöhus län — denna enka, fullkomligt medellös, emedan boets skulder icke kunde betalas med sterbhusets tillgångar, hon har en enkepension på 1,500 kronor och hon med 6 oförsörjda barn föreslås nu till erhållande af 2,000 kronors pension.

Mig synes, att regeringen genom dessa pensioner tyckes vilja tillråda Riksdagen att här systematiskt försöka den amerikanska professorn Tanners svältkur på medellösa enkor och barn. Jag tror, att både rättvisa och billighet fordra att, utan att minska männens pensioner, enkornas pensioner betydligt ökas och jag föreslår att dessa enkepensioner måtte ökas med 50 procent.

Om jag nu sammanfattar de indragningar och besparingar jag föreslagit, utgöra de:

a) utbytande af 49 *reservations-* och 52 *förslagsanslag* mot *bestämda* anslag till samma belopp;

b) å riksstatens *ordinarie anslag*: nedsättning i de nu af Kongl. Maj:t begärda anslagen med 312,454 kronor och dessutom nedsättning, enligt min särskilda motion angående 1882 års statsregle-

ring, med föreslagna: *bestämdt* 441,428 kronor och *vilkorligt* (nemligen teatrarne anslag) 66,000 kronor. Detta utgör en nedsättning å de ordinarie anslagen med tillhoppa 819,882 kronor;

c) i riksstatens *extra anslag* nedsättning i de af Kongl. Maj:t begärda med 1,507,900 kronor; och

d) *utom riksstaten* har jag föreslagit i de af Kongl. Maj:t uti statsverkspropositionen begärda anslag nedsättning för jernvägsbyggnader m. m. med 2,901,000 kronor.

Alla de nedsättningar, jag sålunda vördsamt föreslagit, utgöra tillhoppa 5,228,782 kronor. Herrarne finna deraf, att den frågan om att låta för 1882 års statsreglering den så kallade *tilläggsbevillningen* utgå, hvilken bevillning utgör ungefär 1,600,000 kronor, är alldeles obehöfelig; och får jag för den skull anhålla, att denna tilläggsbevillning *icke måtte bifallas*. Dessutom finnes en tillgång på mera än 727 tusen kronor, som, tror jag, väl kommer att behövas, då vi icke veta, hvilka andra anslag möjligen kunna komma i fråga, dels till följd af de ytterligare propositioner, som från Kongl. Maj:t vanligen under Riksdagens lopp afemnas och komma före, förutom den nu afgifna om statsverkets tillstånd och behof, dels ock genom de många motioner, som afgifvas i Riksdagens båda Kamrar och hvaraf sannolikt flera, innehållande begäran om anslag, blifva förtjenta af Riksdagens uppmärksamhet.

Jag får slutligen vördsamt anhålla, att dessa mina anmärkningar måtte åtfölja den Kongl. propositionen till Stats-Utskottet.

Herr Jöns Pehrsson: Efter den siste talarens anförande, som tagit Kammarens tålmod i anspråk uti en och tre kvarts timme och som vidrört nästan hvarje punkt, hvarom man skulle vilja säga något, vore det kanske klokast att helt och hållit förbigå denna remiss, så mycket hellre som man af gammal erfarenhet vet, att allenast liten uppmärksamhet fästes vid de anmärkningar, som göras vid en remissdebatt. Olyckligtvis tror jag för min del, att den förste talarens rätt många beaktansvärda anmärkningar icke komma att af Stats-Utskottet iakttagas så, som man kunde önska; men å andra sidan tror jag, att de utskottsledamöter, som komma att behandla statsverkspropositionen, kanske komma att inse, att någon återvändsgränd bör finnas så väl i ett som annat afseende.

Jag skall icke tillåta mig att besvara Kammaren med några särskilda anmärkningar, utan tala mera i allmänhet. Jag tror då, att jag måtte vara af den egenskapen, att jag är och blifver svår att gå till mötes i mina anspråk, ty jag finner denna Kongl. Maj:ts proposition i många afseenden vara annorlunda, än jag hade väntat. Jag trodde nemligen icke, att anspråk på förökade utgifter skulle vid denna riksdag förekomma, ty jag trodde, att den tid och den gräns vore kommen, inom hvilken man skulle stanna. Jag trodde det fullt och fast, men jag finner, att så icke är förhållandet och det är ju helt naturligt. Jag ber därför, att detta mitt anförande icke måtte uppfattas såsom ett klander, utan såsom välmenande anmärkningar. Jag känner alltför väl och har

Statsregle-
ringsproposi-
tionen.
(Forts.)

Statsregle-
ringsproposi-
tionen.
(Forts.)

gammal erfarenhet af, att den, som åtager sig den tunga bördan af offentliga värf, måste få sina anmärkningar, och ju större förtroendet är, desto större och kanske äfven mera befogade blifva dessa anmärkningar. Jag tror därför icke, att den Kongl. Maj:ts råds-kammare, som nu sitter, särskildt behöfver taga anmärknin-garna åt sig, ty förhållandet har sedan lång tid varit detsamma som nu; den skall lägga fram en Kongl. proposition om stats-verkets tillstånd och behof; den har gjort det; och jag har sett, att den nu framlagda redan fått mycket klander därför, att rege-ringen icke framkommit med *större* anspråk på anslag, än hvad som nu är förhållandet. Regeringen må göra denna proposition på hvad sätt som helst, den kan i allt fall aldrig gå fri från klander.

Hvad jag här fäst mig vid är att, med den rika tillgång våra inkomster under år 1880 gifvit, man väl skulle vilja blifva fri från tilläggsbevillningen eller också få tullafgifterna för några kassaartiklar nedsatta, så att det icke behöfdes så stora utgifter på dessa begge sätt, som nu är fallet. Väl kan man säga, att det är bättre att gifva bevillning och höga tullar, då den ekono-miska ställningen inom landet synes vara något bättre än vanligt, än att göra det, då brist uppstått i dåliga tider. Men om man vill anse denna slutsats riktig, så blifver det dock aldrig riktigt att i ekonomiskt goda år förhöja utgifterna, ehuru det då är lätt att åstadkomma utgifter, ty gör man det, så står man snart igen i samma ställning att åter nödgas tillgripa förhöjd bevillning på ett eller annat sätt. Jag hade därför önskat, att man tagit detta i litet mera allvarsamt betraktande, än nu skett.

Hvad beträffar de särskilda hufvudtitlarna, är det, som vanligt, den 4:de och 5:te, som kräfva de största uppfoffringarne, och för-underligt är att se, att det icke någon gång kan blifva tillfyllest, så länge vi icke hafva något annat än vårt nuvarande försvar. Hvad särskildt den begärda anslagssumman till pansarfartyg an-går, vet man icke egentligen, huru dyrt detta fartyg skall blifva. Det säges, att det skall komma att kosta mycket mer än 2 mil-lioner förutom bestyckning och artillerimateriel, men man har dock icke klart för sig, på hvilket belopp summan skall sluta, då båten blifver i stridsdugligt skick, och det tycker jag borde beaktas, ifall man skall bevilja anslag till den; men för min del anser jag det hvarken vara nyttigt eller nödigt att nu bevilja denna utgift, hufvudsakligast därför att man väl bör vänta dermed, till dess komitén hunnit framlägga något fullständigt förslag till ordnande af vårt försvar, och då se till, om den är nödvändig.

Hvad beträffar jernvägsbyggnaden i Norrland, är det natur-ligt, att man icke kan förtänka norrländingarne att de försöka få någonting i den vägen, men jag tror i likhet med den förste ta-laren, att man får se tiden an för att komma till insigt om hvad den redan beslutade och snart färdigbyggda banan kommer att bära för frukter; och det lider väl intet tvifvel, att inom en följd af år banan behöfver fortsättas, men det blott under förutsättning att den kan bära sig. Det är visserligen härvid att beakta hvad

det skall blifva af den arbetspersonal, som, i händelse banan icke nu fortsättes, blifver ledig. Chefen för Civildepartementet har sagt, att det skulle vara nödvändigt att nu fortsätta jernvägsbyggandet för att förhindra, att en del af denna personal nödgades emigrera. Ja, det kan visserligen vara en sanning, men förr eiler senare måste väl jernvägsbyggandet upphöra och då kanske blifver det svårare att gå ifrån detta arbete än nu, då man nu deremot har hopp om att den ekonomiska ställningen i landet är sådan, att det icke är omöjligt för arbetsstyrkan att få sysselsättning inom landet, men dertill fordras att Riksdag och Regering taga i betraktande att, då man har många jernvägar, man måste tillvägagå på sådant sätt, att landets uppodlingar tillgodogöras på bättre sätt, än som nu kan ske.

Statsregleringspropositionen.
(Forts.)

Jag ser med glädje, att Chefen för Civildepartementet har föreslagit till vägars förbättrande ökad anslag, men jag ser med saknad, att han icke ansett sig kunna begära förhöjdt anslag för torrläggning af jord och utdikning, som dock är första vilkoret för hvarje lands framtida bestånd. Vi veta nemligen att i södra och mellersta Sverige jernvägarne lefva hufvudsakligast på transport af våra trävaror, men tyvärr minskas denna vara år från år.

Jag vill nu icke besvära Kammaren längre, men liksom den förste talaren önskar jag, att detta mitt yttrande måtte få åtfölja remissen till Stats-Utskottet, ehuru väl jag vet, att dess ledamöter icke kunna rätta sig efter alla de önskningsar, som här i allmänhet uttalats.

Herr Wallenberg: Icke utan en viss förvåning har jag hört tvenne talare yttra sig ganska allvarsamt mot åtskilliga delar i den Kongl. propositionen. Min förvåning grundar sig derpå, att dessa begge talare anse sig sjelfva och anses allmänt såsom tillhörande den nuvarande regimens stödjelare och därför icke borde göra någon anmärkning mot den första statsverksproposition, som framlägges af den nya ministeren inför Riksdagen.

Jag deremot har uppfattat saken så, att man icke bör göra några väsentliga anmärkingar mot en regering, som nyligen har tillträdtt sitt ansvarsfulla kall och därför ännu icke haft tillfälle att visa prof på sin förmåga eller att visa, om det system, den kommer att följa, är för landet gagnande. Derfor kommer jag, i motsats mot de ärade talare, som nyss yttrat sig, att, kanske just i de delar de anfallit, anse den Kongl. propositionen förtjent af allt understöd. Men jag anser mig berättigad — utan att det må anses innebära något klander — att nu yttra mig om några principfrågor, hvartill statsregleringspropositionen gifver skälig anledning.

Jag får då först och främst bekänna, att den ökade tullinkomst, som är påräknad från och med år 1882, och som beräknats å inregistreringsavgiften till 325,000 kronor och å nya eller förhöjda tullsatser till 400,000 kronor, är och blifver en ökad utgift för de skattdragande af 725,000 kronor. Det är efter min uppfattning ganska beklagligt, att denna ökade utgift kommer att

Statsregle-
ringsproposi-
tionen.
(Forts.)

drabba just dem, som äro kanske minst i tillfälle att erlægga densamma, nemligen just den klass, tyckes det, som har svårast att erhålla arbetsförtjenst; jag menar sådana, som icke hafva någon konstfärdighet, utan blott sina kroppsliga arbetskrafter. Dessa tullafgifter bidraga att fördyra de nödvändiga lefnadskostnaderna och komma derigenom att verka menligt för arbetsklassen. Nu skall man komma ihåg, hvad äfven ligger för öppen dag för en hvar, som verkligen vill gifva akt derpå, att nemligen de flesta industriella och äfven andra produktiva företag inom vårt land med undantag af jordbruket för närvarande icke hafva att glädja sig åt någon blomstrande ställning. Om nu kostnaderna för produktionen stegras, så blifver denna ställning ännu svårare att försvara.

Finansministern har med stor försigtighet uppgifvit inkomsterna i budgeten; och det vill nästan synas, såsom om detta skett, för att kunna bland dem få inpassa och bibehålla tilläggsbevillningen. Huruvida något egentligt behof af en sådan bevillning fortfarande förefinnes, då man tillika har att emotse en förhöjning i tulltaxan, läser Stats-Utskottet blifva i tillfälle att närmare utreda. Jag ber blott att få begagna detta tillfälle att yttra mig om den rådande benägenheten att på andra artikelnas bevillning af kapital och arbete stapla så stora siffror som möjligt. Enligt min uppfattning finnes det ingen inkomst, som är så svår att rättvist beskatta som just inkomsten af kapital och arbete. Den är så svår att beskatta — denna inkomst —, att till och med de ärligaste uppgifter understundom blifva misstrodda. Och när man nu talar om, att denna bevillning skall ytterligare utsträckas, så synes man vilja bringa saken i ett ännu kinkigare läge. Bland andra fel och brister, som igenfinnas i bevillningsstadgan och som ingalunda äro få till antalet, kan med skäl anmärkas möjligheten att beskatta inkomst och sedan lägga skatt på den skatt, som gifves, i stället för att betrakta densamma såsom en omkostnad, hvilket den i verkligheten är. I England, der inkomstskatten med stor omsorg iakttages, beskattar man endast *utdelningen* af det inkomstgifvande föremålet; och förr än någon utdelning finnes att beskatta, eger inkomstskatt der icke rum. Här i Sverige åter beskattas allt till och med sådana nybyggnader vid en fastighet, som ersätta förutvarande gamla sådana och följaktligen endast äro att hänföra till underhåll. Men äfven om jag skulle antaga, att inkomstbevillningen kunde bibehållas, så måste jag deremot å andra sidan tillstå, att hvarje åtgärd i syfte att ytterligare utsträcka densamma synes mig synnerligen betänkelig. Här har blifvit yttrad icke en, utan många gånger, att, om vi afskrifva grundskatterna, så skola vi ersätta dem genom en inkomstskatt på jordbruket. Detta är en olycksalig tanke, hvilken icke bör lemnas obestridd, emedan densamma eljest kan repeteras så ofta, att den slutligen blifver en trosartikel; och när så floden kommer, finnes ingen möjlighet att stäffa densammas ravage. Inkomstskatt å jordbruk har varit diskuterad i Frankrike många gånger, men blifvit slopad, oaktadt Frankrike är det mest demokratiska land i

Europa. Inkomstskatten har i Förenta Staterna varit tillämpad för unionella behof, men är dock numera afskaffad. Visserligen förekommer den der inom en eller annan af de särskilda staterna, men den är då närmast att jämföra med den beskattning, som här i landet beslutas af landstingen. Hvarföre hafva då dessa inkomstskatter afskaffats? Jo, derföre att i denna beskattnings verkställande ligger ett farligt erisäpple, hvilket anses vålla så mycken split och förargelse och så många olyckor, att detta beskattnings-sätt i sjelfva verket blifver sämre än något annat.

Hvad nu beträffar en inkomstskatt på jordbruket hos oss, i händelse grundskatterna afskrifvas, så möter till en början den frågan: "huru skall inkomsten af jordbruket beräknas". Är det nettobehållningen, som skall beskattas, eller skall man beräkna skatten t. ex. efter antalet tunnor spanmål och andra alster, som säljas från hemmanet?" Beräknas skatten efter nettobehållningen, så att hvad jordbrukaren använder för sig och sin familjs underhåll af jordens afkastning undantages från beskattning, så uppstår härigenom en orättvisa emot industridkare; ty vid deras beskattning får afdrag för lefnadskostnad icke ega rum. Och vidare — om man vid jordbruket skall beskatta endast nettointkomsten och sålunda räkna ut, huru mycket potatis och grönsaker och spanmål en hemmansegare använder för sitt hushåll — hvart skall sådant taga vägen! Jag är innerligt öfvertygad om, att denna beskattning, hvars bibehållande är nödvändig, så länge densamma i våra grundlagar kvarstår såsom grund för representationsrätt, skall, om dess tillämpning ytterligare utsträckes, blifva en landsplåga; och jag för min del är fast besluten att bifalla grundskatternas afskrifning utan det vederlag, som kunde ifrågakomma genom att beskatta jordbruket efter inkomst. Då må denna beskattning på handel och industri fortfara utan att utsträckas till jordbruket, hvilket vore en orimlighet. Ett bibehållande nu af tilläggsbevillningen synes utvisa att man önskar begagna den såsom trappsteg för att på den oegentliga grunden uppstapla en hög taxering.

I afseende på förhållandena inom Utrikesdepartementet, har jag önskat att få fästa uppmärksamheten på en sak, som förefallit mig och många andra såsom en oegentlighet. I det protokoll, som är bilagdt Kongl. Maj:ts proposition, förekommer, att ministerresidenten i Lissabon har såsom generalkonsul en lön af 8,000 kronor och att likaledes utgå från konsulsstaten till vår chargé d'affaires i Rio Janeiro 17,000 kronor samt till envoyéerna i Rom 10,000 kronor och i Washington 16,000. Nu har det goda skäl för sig, att i Lissabon, som är Portugals förnämsta sjöhamn, ministerresidenten tillika är generalkonsul. Och enahanda är förhållandet med Rio Janeiro. Hvad åter Rom beträffar, så finnes i dess närhet icke någon så betydande sjöhamn; ty Livorno kan icke komma i jämförelse med någon af de förutnämnda städerna i det hänseendet. Och att det i New-York icke finnes någon generalkonsul, utan att aflöningen för en sådan post skall användas till löneförbättring åt envoyén i Washington, är efter min åsigt

*Stats-egle-
ringsproposi-
tionen.*
(Forts.)

Statsregle-
ringsproposi-
tionen.
(Forts.)

ett stort fel, ty Sveriges och Norges sjöfart på New-York är så stor, att ett väl afönadt generalkonsulat i denna stad vore ganska behöfligt.

På rikssalen erforo vi, att den franska traktaten blifvit förnyad på det sätt, att den blifvit stäld på sex månaders ömse- sidig uppsägning; och det kan icke vara annat än glädjande, att man kommit derhän, ifrån att förut hafva haft traktaten gällande endast för sex månader. Men jag skall anhålla att för Herr Tal- mannen få omförmäla en annan fransk traktat, som icke är af det angenämaste slag. Jag är skeppsredare och har ett fartyg, som under resa öfver Atlanten råkade i kollision med ett franskt far- tyg. Det senare sjönk; och mitt fartyg blef vid framkomsten till New-York på begäran af det förlista fartygets rederi belagt med seqvester. Rederiet blef stämt till domstol med yrkande om ersättning, men frikändes. Emellertid anhöllo assuradörerna för det franska fartyget hos auktoriteterna i Paris att få seqvester på den mig tillhöriga egendom, som der möjligen kunde finnas, och det beviljades mig ohörd. Det är detta förhållande, som är till den grad märkligt, att jag vill, att det skall komma till alla skeppsredares kännedom; och jag vet icke något bättre sätt att ernå detta syftemål, än att omförmäla detsamma på detta rum, der det kunde vederläggas, om en vederläggning vore möjlig. Seqvestern beviljades; och man lade sålunda embargo på en for- dran, som jag hade inestående hos en bankir i Paris. Här är sålunda etablerad den nya princip i afseende å sjörättsförhållan- den, att om ett fartyg törnar ihop med ett annat och det förras befälhafvare finnes vållande till skadan, så är fartygets redare ansvarig derför icke allenast med fartyget, utan äfven med all sin öfriga egendom. En sådan princip skall, om den kommer till stånd, ovilkorligen leda derhän, att man skaffar sig ansvaringar, eller att man icke vågar vara redare för mer än ett fartyg. Det kan eljest hända, att det ena fartyget blifver belagdt med se- qvester för skada, som det andra anses hafva vållat. Också in- träffade det, att, när det lades embargo på mina ofvannämnda tillgångar i Paris, alla tillrådde mig att genast sälja ett *annat* mig tillhörigt fartyg, destineradt till Frankrike, för att icke riskera att förlora detsamma. Man finner häraf, att det är betänkligt att vara skeppsredare och att det kan komma att gå derhän, att ingen vågar vara det utan att i likhet med hvad som inträffade inom den periodiska pressen för några år sedan skaffa sig en an- svaring, som icke eger något och derföre icke heller riskerar att förlora något.

När jag omförmäler detta, är jag dock skyldig tillägga, att Utrikesdepartementet gjort allt hvad i dess förmåga stått för att skydda min rätt, och att det svar från Frankrike erhållits, att frågan uteslutande vore en rent juridisk fråga, som icke kunde på diplomatisk väg erhålla sin lösning. Och jag har omnämnt saken, på det att sjöfarande må se sig före och på det att I, mine Herrar, hvilka hafva eder egendom på det torra, icke skolen tro, att allt är guld och gröna skogar inom handel och näringar.

Då Konungen täcktes ombyta rådgifvare, utfärdade Hans Excellens Utrikesministern ett cirkulär, som väckte stor tillfredsställelse hos de handels- och sjöfartsidkande klasserna i landet. Det innehöll bland annat: »den ställning har icke i något afseende blifvit rubbad, som de Förenade Rikena under det sista årtiondet iakttagit gent emot utlandet, och som i få ord kan betecknas, då dess enda mål är att bevara och om möjligt ytterligare utveckla vårt vänskapliga förhållande till alla främmande makter. Detta mål vinnes hastigare och säkrare, ju mer vår handel och sjöfart ökas i betydelse, ju mer utbytet af våra näringars alster emot dem från andra länder tilltager i omfång. Genom att fortfarande rigta Eder uppmärksamhet åt dessa viktiga ämnen skall Ni bäst motsvara Konungens höga förtroende och göra Eder förtjent af H. Mts nådiga bifall.»

Detta cirkulär väckte såsom sagdt mycken tillfredsställelse; och det är att önska, att det måtte lyckas Hans Excellens Utrikesministern att hos våra konsulter i utlandet göra detsamma till alla delar gällande.

Vid sjetta hufvudtiteln förekommer en anmälan, att Kommerskollegium icke ännu kan utredas, emedan flere lagförslag, såsom t. ex. förslag till ny grufvestadga, ny patentlag samt till lag om skydd för varumärken och mönster, böra utarbetas, innan man kan gå den allmänna önskan om Kollegiets indragning till mötes. Jag tillåter mig att härvid erinra, hvad jag tillförene påpekat, eller att i dessa lagförslag, som röra helt andra ämnen och äro under utarbetning, väl icke kan ligga något hinder för att öfverflytta konsulsväsendet till Utrikesdepartementet. Vi hafva icke större utrikes affärer, än att de kommersiella ärendena mycket väl kunde öfverflyttas till detta departement. Hvarje förenklning i administrationen är ju önskvärd; och man kunde ju härvid göra en början genom att något lätta de bördor, som tynga Kommerskollegium. Sådant borde utan svårighet kunna låta sig göra.

Inom åttonde hufvudtiteln förekommer en fråga, som många gånger varit på tal, nemligen om förhöjning i elementarlärarnes löneförmåner. Det har blifvit under en annan hufvudtitel antydt, att man varit betänkt på att för anskaffande af medel till en dylik löneförhöjning låta elementarläroverkens lärjungar erlägga en särskild afgift; och ofta tillförene har man diskussionsvis hört uttalas, att sådant skulle vara till nytta äfven för elementarläroverken. För min del hyser jag den åsigt, att den första undervisningen, såsom förslagsvis inom skolans tre lägsta klasser, bör i hvarje fall vara fri från all afgift. Men det är utan tvifvel något att tänka på, huruvida icke någon afgift sedermera skulle kunna skäligen begäras af lärjungarne. Vid månget elementarläroverk är tidtals tilloppet af lärjungar så stort, att det är ganska svårt att upprätthålla undervisningen med befintliga lärarekrafter. Och om lärarekrafterna icke äro tillräckliga, har det alla skäl för sig att taga en afgift af lärjungarne för att dermed ordentligt aflöna lärarne och möjliggöra en fullständig undervisning. Jag vet, att denna afgift har sina vedersakare, och principen om

Statsregle-
ringsproposi-
tionen.
(Forts.)

*Statsregle-
ringsproposi-
tionen.*
(Forts.)

fri undervisning är onekligen vacker. Men å andra sidan tror jag ock, att det vore önskvärdt, om icke ett så stort antal, som hittills varit fallet, sloge sig på den lärda vägen. De första grundarna af undervisningen böra af alla inhentas, och så långt bör äfven efter min tanke undervisningen vara fri. Det påståendet må förefalla besynnerligt, men jag vågar ändock uttala det, nemligen att man i allmänhet icke har en klar och tydlig uppfattning eller känsla af att allt är riktigt väl bestäldt i fråga om vårt undervisningsväsende. Och jag tror, att om man hade någon statistik, som angåfve i hvilken ställning lärjungarne tio år efter det de lemnat elementarläroverken eller universiteten befunne sig, så skulle man måhända få häpnadsväckande underrättelser. Det ar skada att en sådan statistik icke finnes, och det vore önskvärdt om något sådant kunde åstadkommas, emedan statistiken ju icke är annat än ett folks själfkänedom.

Om jag nu öfvergår till att yttra några ord om lagstiftningsarbetet, så må det icke anses, såsom om min afsigt vore att rigta något klander mot det framfarna. Jag föranlåtes dertill endast derföre, att det är nödvändigt att gifva en skildring af det felaktiga i det som är, om man vill komma till något bättre inom detta område. Jag ber då att först och främst få förklara, att Nya lagberedningen, efter hvad man kan finna, arbetar med all flit; men dess krafter, huru utmärkta individerna än äro, äro dock alltför ringa i förhållande till det myckna efterliggande arbete på lagstiftningens väg, som bör med något lyckligt slut afhjelpas, och det är en omständighet, som är så mycket beklagligare, som man just i de grenar af lagstiftningen, som röra den industriella verksamheten och handeln, verkligen skjutit å sido på det mest betänkliga sätt så beskaffade ärenden; och när man gjort någonting, så har man åstadkommit något, som egentligen icke behöfts. Härpå har man ett exempel under sistlidne riksdag uti den så mycket berömda vexelstadgan. Icke var den någon nödvändighet; vår vexellag var ganska god och vi veta mycket väl, huru förslaget tillkom. Det kom till på det sätt, att Danmark, som behöfde en ny vexelstadga, ville närma sig den tyska vexelrätten; men det var icke populärt i Danmark och derföre anmodades vi att äfven gå i författning om en ny vexellag. Derpå tillsattes en skandinavisk komité att utarbeta förslag till en vexellag, som icke blef annat än en omarbetning af den lag, som vi hade förut, med ett tillägg deri, eller notifikationssystemet, som ännu ingen vet hvad det duger till, men som alla äro öfvertygade om att det är öfverflödigt. Så kom en Kongl. proposition i ämnet sedan samma förslag redan var antaget i grannländerna, och vi hade ingenting annat än att bifalla eller förkasta.

I den nya vexellagen förekommer på många ställen åberopad notarius publicus. Men om jag vill försöka få reda på, hvad notarius publicus är för en personlighet, hans lagliga befogenhet, eller huru långt domstols rättighet sträcker sig att anse hans yttrande eller utlåtande såsom vitsord, så har det icke lyckats mig att finna en sådan författning. 1856—1858 års Riksdag anhöll att

få ett lagförslag om notarius publicus, och vi hafva nu sett, att ända till för tre år sedan, då denna anhållan flyttades ur Justitieombudsmannens årliga berättelse till Riksdagen, denna fråga således i icke mindre än nitton år legat såsom ett oafgjordt ärende; för närvarande torde den vara att finna någonstädes i Nya lagberedningen eller på någon hylla i Justitie-departementet. Har den skickats till Nya lagberedningen, så är det alldeles detsamma som att den gått en oviss framtid till mötes. Man kan dock icke begära af Nya lagberedningen mer än menliga krafter kunna åstadkomma, och Nya lagberedningen har, såvidt man har kunnat inhemta, att utarbete en ny rättegångsordning, och det är säkert ett mångårigt arbete. Skall då frågan om notarius publicus hvilas tills den nya rättegångsordningen antages, så få vi måhända vänta i sex å åtta år till, och jag kan icke se, att detta är rimligt.

En annan fråga af vigt, som väcktes för 5 år sedan, är den om en författning rörande *firma* och *procura*. Här kan nu bilda sig hvilken firma som helst och den mest oberättigade kan kalla sig t. ex. Wallenberg & C: i utan att någon med det namnet deltagit i firmans grundläggande. I nära fyra års tid har detta förslag legat i Justitiedepartementet, utan att någon åtgärd blifvit vidtagen.

För tolf år sedan väcktes förslag till lag om *kommanditbolag*. Vi hafva haft sådana bolag, som både börjat och slutat, och det anses att, om vi hade en ordentlig lag om så beskaffade bolag, vore det en ganska nyttig sak för den industriella verksamheten. Det är från regeringen frågorna skola komma, om det skall blifva något utaf. I Tyskland har man ganska hårdt beskattat både handeln och industrien, men man har gifvit dem tidsenliga lagar. Den tyska lagstiftningen härom är icke mer än tio å tolf år gammal; man har der efter Tysklands förening till ett helt sökt ut i de olika länderna de lagar, som voro *godas*, och så hafva de blifvit antagna för hela Tyskland. Här i landet har man deremot skjutit alla sådana frågor å sido. Men jag vill bedja, att man kommer ihåg, att den industriella verksamheten är hos oss så svag, att den för sin förkofran alldeles icke kan bära de olägenheter, som nu tynga den, och som icke behöfde bäras, i fall man hade tidsenliga och ändamålsenliga lagar. Det vore den mest inbringande utgiften, som kunde göras, om man finge en ytterligare lagkomité, som egde att behandla såväl dessa hvilande förslag som en mängd andra, som jag nu icke vidrört.

I afseende på femte hufvudtiteln får jag bekänna, att det har gjort mig stort nöje att taga kännedom om det förtjenstfulla arbetet af en komité, der man har utredt, hvilka fartygscerter, af hvilka regeringen anser flottan framdeles böra bestå. Det har varit en anledning till bekymmer att man under de många förflutna åren oupphörligen experimenterat såväl i tanke som handling. Om man noga går igenom de fartyg, som nu finnas i flottan, så skall man få ganska svårt att finna någon genomgående tanke eller något, som kan kallas ett system, utan det har varit ögonblickets ingifvelser allenast, som varit bestämmande. Ibland

Statsregle-
ringsproposi-
tionen.
(Forts.)

Statsregle-
ringsproposi-
tionen.
(Forts.)

har man trott sig kunna umbära pansar, ibland icke. Nu har regeringen genom det komitébetänkande, som blifvit utdeladt till Kammarens ledamöter och som således kan komma till allas kännedom, förklaradt sig för fyra fartygscerter. Det är här öppet och klart uttaladt, att vi måste hafva något slags fartygscert, som kan gå öfver en öppen fjärd utan att äfventyra alltför mycket, och som kan lemna den ena skärgården för att komma till den andra. Det är den fartygscert, som Herr Sjöministern betecknat med bokstafven A. Om man ser noga på denna, så är den en tidsenlig förbättring af monitoren. Idén är densamma, grundgåendet är väl icke sådant som hos monitoren, men nära der intill. Pansringen är densamma, men med åtskilliga förbättringar. Kanonerna hafva kommit litet högre, så att man kan använda dem, om det också är någon sjögång, hvilket icke är händelsen med monitoren. Således anser jag detta slags fartyg vara en förbättrad konstruktion, och jag vill önska och koppas, att icke den åsigten må göra sig gällande, "att vi nu icke hafva tid och att vi nu icke kunna bevilja anslag, så länge komitén sitter". Men vi skola komma ihåg att i samma komité sitta åtskilliga personer, som deltagit i utarbetningen af det förslag, som ingifvits till regeringen angående fartygscerter; de äro således icke alldeles främmande för saken; och det är väl icke meningen, att de, som icke äro yrkesmän, skola bestämma i afseende på det tekniska af hvad som kommer att behövas för landets försvar. Att säga nej — det går an. Men att säga annat än hvad som förslaget innehåller, då detta grundar sig på sakkunskap — det går icke an. Det förundrar mig, att här har blifvit uttalad en så bestämd åsigt för uppskof i denna fråga, då vi väl veta, att vi icke kunna komma att få hela vårt försvarsväsende ordnadt inom den närmaste framtiden. Och det är alldeles klart och tydligt, att, huru vi se saken, måste vi hafva fartyg af nämnda cert, och till de andra tre certerna, som omförmälas i betänkandet, kunna möjligen åtskilliga af de nu befintliga fartygen inpassas; men med den cert, som betecknas med A, kan icke något af våra fartyg förliknas. Man må jemväl komma i håg, att med fartygsbyggandet icke går så hastigt, ty det fartyg, som nu är i fråga, skulle icke blifva färdigt förr än om fyra år, och då hafva vi hunnit diskutera komitébetänkanden och då hafva vi hunnit se klart i saken, hvad som skall blifva af landets försvar eller icke.

Det är en mindre fråga, som förekommer å femte hufvudtiteln, nemligen om sjökrigsskolan och dess lärare. I afseende härpå, likasom i afseende på allmänna läroverken, har jag ingenting emot att lägga en afgift på lärjungarna; ty det är alldeles nödvändigt att aflöna lärarne så ordentligt, att de kunna sägas vara skäligen betalda för sitt viktiga kall. Om det derföre blir en afgift lagd på dessa lärjungar, så torde det kan hända jemväl böra beredas en möjlighet att öka lärjungeantalet i sjökrigsskolan, så långt de lokala förhållandena det medgifva, ty, så vidt jag har kunnat fatta, kan icke det blifvande komitébetänkandet undvika ett föreslå en förhöjning i antalet af subalternofficerare vid flottan.

Det är mig en glädje att finna, att regeringen egnar sjöväsendet sin synnerliga uppmärksamhet, och det så mycket hellre som man icke gerna kan tänka sig annat än att, i händelse eröfringslustan skulle vakna hos de maktegende i Europa, de tre skandinaviska konungarikena då skulle slå sig tillsammans för att värna sin frihet och sjelfständighet. Om det då befinnes, liksom nu, att Danmark har dubbelt så stor sjöstyrka som Sverige, så ligger deri den förödmjukelsen, att det ser ut, som om vi sökte dess skydd i stället för dess allians. Läger man härtill vårt lands vidsträckta kuster, dess insulära läge, så böra alla dessa omständigheter mana till, att vi böra hålla en lämplig och tidsenlig sjöstyrka, och det blir äfven det billigaste. Ty om vi lemna hafvet obestriddt, så skola vi nödgas hålla mycket större stridskrafter ständigt på benen på land än hvad vi eljest skulle behöfva.

Statsregleringspropositionen.
(Forts.)

Hans Excellens, Herr Statsministern Grefve Posse: Bland de anmärkningar, som blifvit i denna Kammare framställda mot Kongl. Maj:ts nådiga proposition, finner jag egentligen två af den beskaffenhet, att jag ber att i någon mån, om ock ganska ringa, få bemöta dem. Den ena af dessa anmärkningar är framställd af den förste talaren och afsåg, att i den Kongl. propositionen hade yrkats anslag till så höga belopp, att det vore önskligt, om Riksdagen nedsatte dem, jag hörde icke siffran rätt, men det föreföll mig, som om hans yrkande gick ut på 3 millioner kronor på hufvudtitlarne och 2 $\frac{1}{2}$ millioner på jernvägsanslagen. Det är nu ett anspråk från den ärade talarens sida, som jag icke kan anse vara allvarsamt menadt, så mycket hellre som vid en jemförelse med anslagsbehofven under förflutna år det har visat sig, att de vid denna riksdag yrkade anslag betydligt understiga hvad som i medeltal gått ut under föregående år. Om man gör denna jemförelse endast med 1881 års statsreglering, kommer man till den ganska rigtiga slutsatsen, att skilnaden på hufvudtitlarne är 2,107,000 kronor, som den föreslagna statsregleringen för 1882 visar sig högre. Men dervid må man likväl taga i betraktande åtskilliga omständigheter och göra ganska betydliga afräkningar, innan man kommer till den exakta summan, utom det att man icke bör förbise, att statsregleringen för 1881 är otvifvelaktigt den svagaste statsreglering, som under det nya statsskicket är uppgjord. Den är svag i och för sig, men den led dessutom deraf, att föregående årets statsreglering hade lemnat en brist af öfver 2 millioner kronor, som först måste fyllas, innan man med de små tillgångarna kunde vara betänkt på att tillgodose de mest nödvändiga anslagsbehofven. Det har således inträffat, att den föregående riksdagens statsreglering är den lägsta, som har funnits under 6 år. Jag hemställer, om det kan anses vara fullt opartiskt att under de nuvarande förhållandena jemföra hvad som nu är begärdt af Kongl. Maj:t med hvad som Riksdagen i fjor beviljade. Jag tror, att man kommer ett mera opartiskt omdöme närmare, om man också tager i betraktande de statsregleringar, som under de 6 sista

Statsregle-
ringsproposi-
tionen.
(Forts.)

åren hafva egt rum. Det ställer sig då så, att under dessa 6 år från och med 1876 till och med år 1881 års statsreglering infalla de 3 första åren under en konjunktur, då statens inkomster verkligen voro i tillväxt, och de tre sista åren inom de år, då statens inkomster i allmänhet voro i aftagande. Statsregleringen för år 1876 gick på 70¹/₂ millioner, statsregleringen för 1877 på 68¹/₂ millioner, för 1878 till 74,200,000, för 1879 till 63,500,000 kronor eller ungefär detsamma som i år är af Kongl. Maj:t ifrågakaldt; statsregleringen för 1880 gick till 61,431,000 och 1881 till 61,424,000 kronor; det gör sammanräknadt för alla 6 åren 399,518,000 kronor, och dividerar jag det med 6 så får jag en medelsumma af 66,500,000, som är omkring 3,050,000 kronor mera än hvad Kongl. Maj:t i år har begärt. Dessa siffror torde i alla fall vara af beskaffenhet, att visa de af Kongl. Maj:t nu framställda anspråken i en gynnsammare dager.

Den andra anmärkningen, som blifvit framställd, afsåg *tilläggsbevillningen*. Man har sagt, att den borde kunna undvikas. För Friherre Klinckowström var det naturligtvis lätt att bevisa, det 1,600,000 kronor kunde undvaras, då 3 eller 5 millioner strökos af honom utan egentlig förklaring, huru det skulle gå till. Den andre talarens argumentation åter gick ut på, att nämnda bevillning skulle kunna undvikas derigenom, att man beräknade inkomsterna högre. Det tror jag hade varit ganska oklokt, om regeringen hade beräknat inkomsterna högre än den har gjort, och jag är öfvertygad om, att, om så skett, rättvisa anmärkningar skulle hafva kunnat framställas. I öfrigt torde Kammaren väl medgifva, att under de förhållanden, som nu föreligga, då Statskontoret har nödgats mottaga ett förskott från Riksgäldskontoret på 14¹/₂ millioner kronor, och Riksdagen sjelf har bestämt, att detta förskott, afsedt till fyllande af grundfondens behof, skall vara betaldt under loppet af 6 år — till hvilken slutsats man måste komma deraf, att detta uppdrag åt Riksgäldskontoret var begränsadt till 6 år — och det således finnes ett obestriddigt behof af medel för att fylla denna särskilda post utöfver de löpande utgifterna för statsregleringen, det svårligen kunde fordras af regeringen, att den skulle föreslå någon nedsättning i en tillgång, som föregående Riksdag beviljat. Det kunde, efter min uppfattning, icke regeringen göra, och jag tror, att Riksdagen bör dela regeringens uppfattning derom, att det är alldeles nödvändigt att successivt dels genom de öferskott, som kunna uppkomma, och dels, om så skulle behövas, genom direkt beskattning fylla Statskontorets behof, så att dess grundfond kommer i öfverensstämmelse med de stora belopp, det har att administrera.

Herr Wallenberg: Jag ber blott att få anmärka, att jag icke står ensam om den mening, att tilläggsbevillningen kunde bortfalla, ty Statskontoret har i sitt utlåtande till Kongl. Maj:t angående inkomsternas beräkning yttrat: "att Statskontoret, under förutsättning att nu gällande bevillningsstadga varder till sina hufvudgrunder oförändrad bibehållen för år 1882 samt att

någon särskild tilläggsbevillning för samma år icke ifrågakommer, anser allmänna bevillningen jemväl vid nästinstundande statsreglering kunna beräknas till 4,000,000 kronor“.

Jag vill blott säga, att när ett embetsverk med så stora insigter i saken antagit att en tilläggsbevillning icke är behöflig, kunde jag också tillåta mig detsamma.

Öfverläggningen förklarades härmed slutad och den Kongl. propositionen jemte yttrandena hänvisades till Stats-Utskottet.

Friherre *De Geer* väckte en motion, N:o 1, om ändring af 8 § i gällande bevillningsstadga.

Hänvisades till Bevillnings-Utskottet.

Friherre *Klínckowström* afgaf en motion, N:o 2, angående statsregleringen för år 1882.

Bordlades.

Herr *Gahn* uppläste en motion, N:o 3, angående afskrifning af en Riksgäldskontorets återstående fordran hos Strömsholms nya kanalbolag.

Hänvisades till Stats-Utskottet.

Föredrogs och hänvisades till Stats-Utskottet Kongl. Maj:ts nådiga propositioner:

1:o) angående sammanförande af stamholländeri- och stam-schäferi-fonderna till en gemensam fond under benämning Fonden för svenska hornboskaps- och fårafvelns förädling;

2:o) i fråga om ändring i bestämmelserna angående bildandet af reparationsfonden för Hjälmare kanal- och slussverk; samt

3:o) angående beviljande af anslag till fullbordande af Halmstad—Jönköpings jernvägsaktiebolags jernväg mellan Halmstad och Nässjö.

Föredrogs och hänvisades till Lag-Utskottet Kongl. Maj:ts nådiga propositioner:

Första Kammarens Prot. 1881. N:o 3.

1:o) med förslag till förordning om tjuguarig häfd jemte andra dermed sammanhängande författningar; och

2:o) om antagande af en författning angående offentlighet vid underdomstolarne.

Föredrogos och lades till handlingarna Kongl. Maj:ts nädiga skrifvelser dels i anledning af en vid sistförflutna riksdag beslutad lagförändring, dels ock om förordnande af en statsrådsledamot att utöfva den befattning med riksdagsärenden, som enligt § 46 af Riksdagsordningen tillkommer en ledamot af statsrådet; och skulle underrättelse om den senare skrifvelsens innehåll genom utdrag af protokollet meddelas vederbörande Utskott samt de ledamöter, som hafva inseende öfver Riksdagens kansli.

Friherre *De Geer* erhöll ordet och yttrade: Med anledning af de oroande underrättelser, som ingått angående Herr Grefve Henning Hamiltons helsa, hemställer jag, att Kammaren måtte besluta att å sina vägnar efterhöra hans helsotillstånd.

Till denna hemställan lemnade Kammaren, på gjord proposition, sitt enhälliga bifall.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades Herr *Bengtsson* under tre veckor från den 1 nästkommande Februari och Herr *Ola Pehrsson* under lika lång tid från den 6 i samma månad.

Kammaren åtskildes kl. ³/₄ 3 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.

Onsdagen den 26 Januari.

Kammaren sammanträdde kl. 12 på dagen och dess förhandlingar leddes af Herr vice Talmannen.

Justerades sex protokollsutdrag för sistlidne dag och protokollet för den 19 Januari.

Herr *von Koch* anmälde att han inställt sig vid Riksdagen.

Herr vice Talmannen tillkännagaf att han, jemlikt Kammarens beslut, låtit å Kammarens vägnar efterhöra Grefve Henning Hamiltons helsotillstånd, samt att i anledning deraf lemnats af Grefvinnan Hamilton skriftligt svar af följande lydelse:

Grefve Hamilton tackar Första Kammaren förbindligast för dess välvilliga efterfrågan. Han plågas af svåra nerfsmärtor, som verka nedsättande på krafterna.

Efter uppläsande häraf tillade Herr vice Talmannen, att, så länge Grefve Hamiltons helsotillstånd forfore att vara oroande, komme förfrågningar derom att å Kammarens vägnar dagligen göras samt de i anledning deraf meddelade svar att hållas Kammarens ledamöter till handa genom sekreteraren.

Följande motioner afgåfvos:

N:o 4, af Herr *Ekström*, om ändring af gällande föreskrifter rörande fjerdingmansinrättningen;

N:o 5, af Herr *Rylander*, angående aflåtande af underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t om beredande af åtskilliga förmåner för vissa enskilda jernvägar i afseende på samtrafik med statens m. m.;

N:o 6, af Friherre *Klinckowström*, angående tillsättande af en finanskomité; och

N:o 7, af Herr *Wern, Carl Fredrik*, om ändring i Kongl. Kungörelsen angående öfverlåtelse af åbo- och skatterätt till under bruk skatteköpta hemman den 24 Maj 1878.

Samtliga dessa motioner blefvo hvar efter annan bordlagda.

Anmäldes och bordlades Stats-Utskottets memorial N:o 1, med den till innevarande Riksdag af Fullmäktige i Riksgäldskontoret afgifna berättelse.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades Herr *Fogelin* under tre veckor från den 28 i denna månad äfvensom Herr *Wallenius* under lika lång tid från den 1 nästkommande Februari.

Kammaren åtskildes kl. 1 e. m.

In fidem
A. von Krusenstjerna.